

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského
(hesla 981–1072)

A Prosodic Analysis of the Learning Dictionary of Modern Chinese

(headwords 981–1072)

OLOMOUC 2023 Magdaléna Májková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 981–1072)* vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Anotace

Ve své bakalářské práci se zabývám prozodickou stránkou mluvené moderní čínštiny. Jako hlavní zdroj pro svou práci využívám *Učební slovník jazyka čínského* profesora Oldřicha Švarného, přesněji tedy příkladové věty, které jsou součástí třetího dílu slovníku. Díky unikátní prozodické transkripci vyvinuté profesorem Švarným je možné zachytit a dále zkoumat suprasegmentální rysy řeči. Na základě jeho metodologie jsem provedla analýzu příkladových vět. Korpus je sestaven z 802 příkladových vět, které jsou součástí výkladu hesel 981–1072. Tento vzorek vět jsem nejprve převedla do elektronické podoby a následně jsem provedla jeho analýzu v několika fázích. Nejprve zkoumám lineární členění vzorku, tzn. zaměřuji se na počet a velikost kól, segmentů a slabik. V následující fázi vyhodnocuji rytmus jednotlivých segmentů. V rámci tohoto kroku se taktéž zaměřuji na prominenci slabik jednotlivých segmentů. V poslední fázi se věnuji analýze kól, tzn. popisuji jejich rytmus a povahu segmentů na začátku, uvnitř a na konci kóla. Závěrem komparuji své výsledky se zjištěními Terezy Slaměňkové a profesora Oldřicha Švarného.

Klíčová slova: prozodická transkripce, Oldřich Švarný, lineární členění, rytmické členění, sedm stupňů prominence, *Učební slovník jazyka čínského*

Abstract

This bachelor thesis focuses on the suprasegmental features of modern Chinese. The main source for my thesis is the *Learning Dictionary of Modern Chinese* from Czech sinologist and phonetician professor Oldřich Švarný. The author developed a unique prosodic transcription of modern Chinese. By using this transcription, it is possible to capture and further explore the suprasegmental features of speech. Based on his methodology I performed an analysis of the example sentences, that are included in the third volume of the dictionary. The corpus consists of 802 example sentences that are part of the interpretation of headwords 981–1072. Primarily, I converted this sample of sentences into a digital form and then I performed its analysis in several stages. First, I examine the linear segmentation of the text. Specifically, I focus on the number and size of colas, segments, and syllables. In the next stage I determine the rhythm of individual segments. In this step I also focus on the prominence of syllables in individual segments. Based on the rhythms of segments I analyse rhythmical features of colas. Finally, I compare my results with the findings of Tereza Slaměnková and professor Oldřich Švarný.

Key words: prosodic transcription, Oldřich Švarný, rhythmical features, seven degrees of prominence, Learning Dictionary of Modern Chinese, linear segmentation

Počet stran: 65

Počet znaků: 90 209

Počet slov: 13 039

Počet použitých zdrojů: 15

Počet příloh: 3

Ráda bych tímto poděkovala své vedoucí práce Mgr. Tereze Slaměnikové PhD. za odborné vedení, cenné rady a za vždy ochotný a vstřícný přístup.

Obsah

Seznam tabulek a grafů.....	8
Tabulky	8
Grafy	8
Seznam zkratek	9
Ediční poznámka.....	10
1 Úvod.....	11
2 Teoretická část	13
2.1 Charakteristika čínštiny	13
2.2 Prozodická transkripce Oldřicha Švarného.....	14
2.3 Lineární členění	15
2.4 Sedm stupňů prominence	16
2.5 Rytmičné členění	17
2.6 Učební slovník jazyka čínského	18
3 Metodologie	22
4 Analýza	28
4.1 Lineární členění vzorku	28
4.1.1 Lineární členění kól	28
4.1.2 Lineární členění segmentů	29
4.1.3 Prominence slabik	30
4.2 Analýza segmentů.....	31
4.2.1 Jednoslabičné segmenty	31
4.2.2 Dvouslabičné segmenty	33
4.2.3 Trojslabičné segmenty	34
4.2.4 Čtyřslabičné segmenty	37
4.2.5 Pětislabičné segmenty	40
4.2.6 Šesti-a víceslabičné segmenty.....	44

4.2.7 Shrnutí analýzy segmentů	49
4.3 Analýza kól	50
4.3.1 Typ A	51
4.3.2 Typ B	51
4.3.3 Typ C	53
4.3.4 Typ D	54
4.3.5 Shrnutí analýzy kól	56
5 Závěr	58
Resumé.....	60
Seznam zdrojů.....	61
Seznam příloh	63
Příloha č. 1 – Protokol analýzy	64

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č. 1: Velikost kól	29
Tabulka č. 2: Velikost segmentů	29
Tabulka č. 3: Rytmus dvouslabičných segmentů	33
Tabulka č. 4: Rytmus trojslabičných segmentů	35
Tabulka č. 5: Rytmus čtyřslabičných segmentů	37
Tabulka č. 6: Rytmus pětislabičných segmentů	41
Tabulka č. 7: Zastoupení iktů v šesti-a víceslabičných segmentech	44
Tabulka č. 8: Rytmus šesti-a víceslabičných segmentů	45
Tabulka č. 9: Shrnutí rytmického členění segmentů	49
Tabulka č. 11: Rytmické členění jednosledových kól.....	51
Tabulka č. 12: Rytmické členění kól bez sousedství arzí	52
Tabulka č. 13: Rytmické členění kól se sousedstvím arzí.....	53
Tabulka č. 14: Rytmické členění kól s atónickou slabikou mezi dvěma arzemi	55
Tabulka č. 15: Shrnutí rytmického členění kól	57

Grafy

Graf č. 1: Prominence slabik	30
Graf č. 2: Pozice jednoslabičných segmentů v kólech	32
Graf č. 3: Zastoupení typů kól.....	50

Seznam zkratk

PTR Prozodická transkripce

AČ Absolutní četnost

RČ Relativní četnost

FF Filozofická fakulta

UP Univerzita Palackého

USJČ Učební slovník jazyka čínského

STAG Studijní agenda – Informační systém Univerzity Palackého

Další zkratky jevů vyskytujících se v práci jsou vysvětleny v příslušných kapitolách.

Ediční poznámka

Ve své práci uvádím termíny ve zjednodušených čínských znacích *jiantizi* 简体字, k jejich zápisu používám font SimSun. Čínské znaky dále přepisuji pomocí mezinárodně uznávané latinkové transkripce 拼音 *pinyin* bez tónových značek. Tuto transkripci označuji kurzívou. Příklady v prozodické transkripci jsou zapsány fontem Courier New.

1 Úvod

Čínský jazyk je specifický svou tónovostí, která se projevuje tak, že se v něm rozlišují čtyři lexikální tóny. Proto je jeho prozodická stránka ve srovnání například s češtinou komplikovanější. V čínštině není běžné skloňovat či časovat slova, proto k vyjádření různých charakteristik slov a vztahů mezi slovy využívá převážně slovosled. Z důvodu syntakticky pevně vázaného slovosledu užívá čínština k vyjádření subjektivního postoje mluvčího či zdůraznění zejména prozodické vlastnosti. Konkrétně se jedná o hierarchizaci prominence slabik a lineární členění vět. V důsledku toho si tedy některé slabiky v mluveném projevu nezachovávají svůj původní tón, ale dochází buďto k jeho zdůraznění nebo ve větší míře k jeho oslabování. Tuto stránku čínského jazyka zachycuje prozodická transkripce vyvinutá profesorem Oldřichem Švarným. Byl to český sinolog a fonetik, jehož celoživotním zaměřením byl výzkum suprasegmentálních rysů moderní čínštiny. Jeho transkripce umožňuje pochopit, jak čínskou větu správně vyslovit, aby se úroveň jazyka blížila úrovni rodilého mluvčího.

Stěžejním zdrojem pro mou práci je *Učební slovník jazyka čínského*. Jedná se o unikátní dílo v oboru sinologie, jehož autorem je právě O. Švarný. Jeho práce se od ostatních lexikografických děl odlišuje zejména tím, že se nejedná o slovník slov, nýbrž o slovník morfémů, tedy čínských jednoslabičných bází. Švarný ve svém díle analyzuje užití jednotlivých morfémů v nejčastěji používaných slovech, klasifikuje jejich funkční charakteristiky a popisuje jejich prozodické vlastnosti i výstavbu. Kromě téměř 2 000 hesel s jednotlivými morfémy slovník obsahuje asi 16 000 příkladových vět. Věty autor uvádí v jeho prozodické transkripci, čínských znacích a českém překladu.

Hlavním cílem této práce je právě analýza vybraného souboru vět v prozodické transkripci. Analýzu provedu v rámci lineárního a rytmického členění. Nejprve se budu soustředit na rozčlenění kól do samostatných segmentů, a poté u obou těchto jednotek určím povahu jejich rytmického průběhu. Výsledky své analýzy přitom komparuji s dřívějšími výzkumy prozodického členění vět v učebních textech O. Švarného a Terezy Slaměňkové. Vzhledem k tomu, že i můj vzorek vychází ze stejného zdroje, nepředpokládám, že by se vzorky výrazně odlišovaly. Naopak se domnívám, že má zjištění potvrdí již dříve pozorované tendence.

Svůj vzorek zpracuji na základě teorie a metodologie O. Švarného a článku T. Slaměňkové *Rytmické členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50)*. Svou analýzou přispěji k prohloubení pochopení suprasegmentálních rysů čínštiny a zároveň se budu podílet na digitalizaci *Učebního slovníku jazyka čínského*.

V teoretické části své práce představím prozodickou transkripci O. Švarného spolu s pojmy a principy, které budu při analýze užívat. Dále se budu věnovat podrobnějšímu popisu primárního zdroje mé práce, tedy *Učebního slovníku jazyka čínského*. V kapitole „Metodologie“ zmapuji proces přípravy vzorku a jeho zpracování. Praktická část práce se bude věnovat samotné analýze. Zde nejprve provedu rozklad textu na dílčí jednotky lineárního členění, tj. kóla a segmenty. V rámci toho se také zaměřím na zastoupení prominencí slabik. V dalším kroku se budu zabývat analýzou rytmického členění segmentů, ta bude spočívat v popisu povahy jimi tvořených rytmických sledů. Na základě rytmů segmentů budu moci vyhodnotit i rytmus celých kól, kterých jsou dané segmenty součástí.

2 Teoretická část

2.1 Charakteristika čínštiny

Čínština je jazyk etnické národnosti *han* 汉 a počet rodilých mluvčích činí okolo 1,3 miliard. Díky tomu se v celosvětovém měřítku řadí na pomyslné první místo.¹ Nutno podotknout, že pojem „čínský jazyk“ zahrnuje desítky dialektů, které mohou být vzájemně nesrozumitelné. Vzhledem k takovému rozdílu mezi čínskými dialekty, není divu, že jsou lingvisty a širokou veřejností často označovány jako samostatné jazyky.² V historickém vývoji čínštiny lze spatřit mnoho změn, avšak za rané dynastie *Qing* byly dokončeny všechny hlavní změny v gramatice, fonologii a základní slovní zásobě, které charakterizují moderní čínštinu.³ K formování současné podoby významně přispělo i například Májové hnutí roku 1919. S tímto hnutím byl hovorový jazyk uveden do všech druhů literatury, a taktéž se v jazyce začalo objevovat množství víceslabičných slov.⁴

Za současnou podobu čínštiny je však vnímána tzv. *putonghua* 普通话 „obecná řeč“, která je oficiálně uznávaná jako jazykový standard ČLR od roku 1949. Tato podoba čínštiny je definována jako „společný jazyk čínského národa, jehož fonetickým standardem je pekingská výslovnost, základním dialektem jsou severní nářečí a mluvnickým standardem jsou vzorová díla napsaná současnou spisovnou čínštinou“.⁵ Přestože je *putonghua* obecným jazykem, všichni mluvčí různých dialektů jím ovšem zatím mluvit nedovedou.⁶ V rámci jazykové reformy byl společně s jazykovým standardem taktéž zaveden systém *pinyin* 拼音 pro latinkový přepis čínštiny, který dokáže zachytit výslovnost znaků včetně tónů, které jsou v čínštině celkem čtyři.⁷

Dnešní čínštinu lze považovat za izolující jazyk pouze v tom smyslu, že hranice mezi slabikou a hranice nejmenší nedělitelné a foneticky neměnné významové jednotky se navzájem překrývají.⁸ V čínštině se slova neskloňují ani nečasují a svou „formou“ se navzájem nijak nerozlišují, avšak určité lexikální jednotky plní ve větě jen určité funkce a bývají navzájem na sebe vázané.⁹ K vyjádření různých charakteristik slov a vztahů mezi slovy využívá čínština převážně slovosled. V porovnání s češtinou je u čínštiny užití prozodických prostředků k

¹ Třísková, 2012: 14.

² Chen, 1999: 2, 204.

³ Ibid.

⁴ Švarný, 2001: 13–17.

⁵ Třísková, 2012: 14.

⁶ Švarný, 2001: 17.

⁷ Třísková, 2012: 21.

⁸ Švarný – Uher, 1998: 85.

⁹ Švarný – Uher, 2014: 30.

rytmickému členění toku slov daného slovosledem v souladu s gramatickým členěním tohoto toku daleko výraznější. Slovosled v čínštině je tedy syntakticky vázanější a zatíženější, než je tomu ve flektivních či jiných jazycích s volnějším slovosledem. Čínština tedy až na výjimky nedovoluje obměnu slovosledu, a proto k vyjádření subjektivního postoje mluvčího či zdůraznění využívá již zmiňovaných prozodických vlastností, tj. členění věty na rytmické celky, hierarchizaci prominence slabik uvnitř těchto celků a vzájemnou hierarchizaci iktových slabik.¹⁰

2.2 Prozodická transkripce Oldřicha Švarného

Latinkový přepis zvaný *pinyin* sice popisuje výslovnost čínských znaků, avšak nezachycuje jednu velmi důležitou část tohoto jazyka, a to prozodické rysy. Aby byl student schopen věrně reprodukovat mluvený projev, musí mít znalosti prozodické realizace mluvené čínštiny. Jelikož je čínština tónovým jazykem a její prozodická stránka je tedy velmi komplikovaná, je třeba věnovat pozornost jejím prozodickým rysům o to více. O. Švarný si tuto skutečnost uvědomoval a vypracoval svou vlastní prozodickou transkripci (dále jen PTR), pomocí které je možné zachytit suprasegmentální rysy.¹¹ Švarný PTR vyvíjel a zdokonaloval téměř šedesát let.¹² Jeho transkripce zachycuje stupeň přízvučnosti jednotlivých slabik a členění řeči.¹³ Tyto rysy jsou v jeho transkripci zaznamenány pomocí různých grafických značek, které jsou doplněny k přepisu v *pinyin*u.

Švarný svůj transkripční systém postupně zdokonaloval až do podoby, kterou známe dnes. V jeho publikacích tedy můžeme nalézt verze PTR, které se od sebe budou poněkud lišit. Různé fáze vývoje PTR popsala ve svém článku *Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze* Hana Třísková, kde taktéž zmiňuje literární díla, která O. Švarného inspirovala k vytvoření vlastní prozodické transkripce. Jedním z těchto děl je například učebnice *Beginning Chinese* Johna DeFrancise, kde jsou texty uvedené v *pinyin*u, který je doplněn o jednoduché prozodické značky. Slova, která tvoří jeden segment, jsou zde spojena spojovníkem, větná interpunkce značí pauzu a kolmička před vybranou slabikou udává hlavní přízvuk. Další publikace uvedené H. Třískovou, které byly O. Švarnému inspirací je slovník *Dictionary of*

¹⁰ Švarný – Uher, 2014: 134.

¹¹ Třísková, 2011b: 41.

¹² Pospěchová, 2016: 22.

¹³ Třísková, 2011b: 41.

Spoken Chinese vydaný Yale University a *Fonetika kitajského jazyka* od ruského sinologa A. N. Spěšněva.¹⁴

První verzi PTR uvádí O. Švarný v učebnici *Úvod do hovorové čínštiny* vydané roku 1967.¹⁵ Tato verze PTR však zatím nepracuje s *pinyinem* a vyznačuje pouze tři vlastnosti textu, které sahají nad rámec *pinyinového* zápisu. Švarného transkripce zde rozlišuje pouze tři stupně přízvukové prominence a plně přízvukné slabiky pod sebou mají tečku, slova tvořící jeden segment jsou spojena obloučkem a hranice větného úseku (kóla) jsou značeny interpunkcí či svíslou kolmičkou. Druhá verze prozodické transkripce už využívá přepisu v *pinyinu* a je považována za již ucelený systém, který je podložen analýzou rozsáhlého vzorku nahraných zvukových dat. Předposlední verze PTR řeší spíše drobnější kosmetické vady své předchozí verze. Poslední verzi prozodické transkripce Švarný uvádí na příkladových větách, které jsou součástí jeho *Učebního slovníku jazyka čínského* z let 1998–2000, který je hlavním zdrojem mé práce. Tato verze opět zdokonaluje hlavně drobné kosmetické vady verze předešlé. Největším rozdílem je naprosto nově zavedené značení „půltřetího“ tónu, které Švarný znázorňuje pomocí háčku otočeného o 90°. ¹⁶ H. Trísková taktéž poukazuje na fakt, že z hlediska grafické stránky bylo zpracování PTR velmi omezené, jelikož většina textů zpracovaných O. Švarným byla psána na psacím stroji, který neumožňuje tučné či kurzívní písmo, a neobvyklé značky musely být doplněny ručně.¹⁷ Dnešní podoba transkripce tedy hlavně zaznamenává členění vět na významové úseky, přízvuknost (iktovost) slabik dle pravidel sedmi stupňů prominence a rytmické členění. Všechny tyto aspekty hlouběji popisují v kapitolách níže. Značení jednotlivých prozodických rysů v *Učebním slovníku jazyka čínského* spolu se změnami značení, ke kterým došlo při přepisu příkladových vět do elektronické podoby, podrobněji popisují v kapitole „Metodologie“.

2.3 Lineární členění

Dle Švarného se věty a souvětí dále člení na významové úseky s ucelenou rytmickou strukturou, které jsou zakončeny pauzou zpravidla trvající ¾ sekundy a také jsou charakterizované tázací, neukončující nebo ukončující intonací. Tyto významové úseky Švarný nazývá „kóla“. Hranice kól se většinou objevují v souvětích na předělu vět, avšak méně často

¹⁴ Trísková, 2011a: 45.

¹⁵ Švarný – Rotterová – Bartůšek, 1967.

¹⁶ Trísková, 2011a: 46 – 48.

¹⁷ Ibid: 46.

se objevují i případy, ve kterých se hranice kól vyskytují na jiných pozicích ve větě.¹⁸ Jednotlivá kóla jsou od sebe oddělena pomocí interpunkčních znamének. Délka kól je nezávislá na tempu řeči, částečně je však závislá na délce a složitosti vět. Pokud jsou věty a souvětí delšího charakteru, zpravidla bývají o něco málo delší taktéž kóla. O. Švarný uvádí, že průměrná délka kól bývá asi 6 až 7 slabik.¹⁹

Kóla (pokud nejsou jednoslabičná nebo velmi krátká) se na základě jejich lexikálního složení a gramatické stavby dále rozpadají na menší skupiny slabik (segmenty). Segmenty mohou být jednoslabičné tzv. „liché“ iktové slabiky, nebo vznikají spojením dvou a více slabik. Jestliže je první slabika segmentu iktová, jedná se o sestupné, tedy descendentní sledy. Pokud je rytmický přízvuk (iktus) umístěn na poslední slabice, jedná se o sled vzestupný tzv. ascendentní. Sestupným sledům mohou předcházet předklonky a za vzestupnými sledy mohou následovat příklonky. Tyto sledy se též mohou navzájem různě kombinovat, a tím mohou vznikat i segmenty složitější. Průměrná délka segmentu je v porovnání s kóly daleko variabilnější a více závislá na tempu řeči. V pomalejší řeči lze pozorovat převahu segmentů s jedním iktem nad segmenty se dvěma a více iktovými slabikami. Naproti tomu v řeči rychlejší se jednoiktové segmenty dle vzájemných gramatických vztahů spojují a následně vznikají segmenty s více iktovými slabikami. Slabiky, které jsou nositeli iktu, lze taktéž nazývat arze, ostatní slabiky se označují theze. O. Švarný popisuje, že segment je průměrně tvořen 2,5 až 4,5 slabikami.²⁰ Slabiky, které tvoří jeden segment jsou psány dohromady, nebo jsou spojeny spojovníkem. Dohromady jsou psána především víceslabičná kompozita, slovesa s vidočasovými ukazateli nebo jména s připojenými jednoslabičnými záložkami.²¹

2.4 Sedm stupňů prominence

V čínštině je přízvuková prominence důležitým faktorem, jelikož při souvislé řeči se všechny tóny nerealizují tak, jak jsou uvedeny ve slovníku. Při mluveném projevu tedy dochází k modifikacím tónů, jejichž příčinou mohou být tóny zdůrazňovány nebo naopak oslabovány.²² V čínštině je tedy třeba primárně rozlišovat přízvukné (tónické) a nepřízvukné (atónické) slabiky.²³ Prominentnější tónické slabiky se v řeči vyznačují zpravidla vyšší polohou tónu a

¹⁸ Švarný – Uher, 1998: 23.

¹⁹ Ibid: 24.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid: 25.

²² Shen, 1990: 59–60.

²³ Švarný, 2001: 40.

prodlouženou výslovností, avšak v případě tónu třetího se výslovnost prohlubuje.²⁴ Pokud dochází k oslabování přízvučnosti slabiky, její výslovnost se naopak zkracuje a realizace tónu je podstatně méně výrazná.

Pro rozlišení míry realizace tónu slabiky Švarný zavedl systém sedmi stupňů prominence: zdůrazněně tónické, plně tónické slabiky, oslabeně tónické slabiky, atónické neutralizované (mohou být vysloveny tónicky, ale v daném případě byl jejich tón neutralizován) a atónické atónové slabiky (jsou vždy bez tónu). Zdůrazněně tónické slabiky jsou vždy arze. Plně tónické slabiky a oslabeně tónické slabiky dále dělíme na iktové a neiktové.²⁵ Atónické slabiky jsou vždy příklonky (enklitika) a nemohou stát na začátku segmentu. Všechny slabiky na začátku segmentu tedy zachovávají aspoň zbytek tónu.²⁶ V rámci PTR zavedl Švarný speciální grafické značení pro jednotlivé stupně prominence, které podrobněji popisují v kapitole „Metodologie“.

Pro určování iktovosti většího počtu za sebou jdoucích slabik s plným tónem Švarný taktéž užívá tzv. akronymického pravidla. V případě dvou za sebou jdoucích plně tónických slabik je nositelem iktu vždy druhá slabika. Pokud se segment skládá ze tří a více slabik výše uvedeného typu, nositelem iktu je vždy první a poslední slabika. U čtyřslabičných segmentů je pak nejméně prominentní druhá slabika, která přimyká těsně k první iktové slabice.²⁷

2.5 Rytmické členění

V rámci kól dochází k tvorbě ucelených rytmičných sledů, které vznikají na základě rytmu jednotlivých segmentů, které jsou součástí daného kóla.²⁸ Rytmičné členění se mění v závislosti na tempu řeči.²⁹ Na základě rozmístění iktových a neiktových slabik rozlišujeme tři základní druhy rytmů: descendentní (sestupný), ascendentní (vzestupný) a akronymický.

V případě descendentního sledu za arze následuje theze, pokud je thezí více, jedná se zpravidla o atónické slabiky. Méně často dochází k tomu, že prominence thezí je sestupná (nejvíce třístupňová).

Při ascendentním sledu se arze nachází až za thezemi, je-li thezí více, jejich prominence musí být vzestupná (nejvíce třístupňová).³⁰

²⁴ Švarný, 2001: 56.

²⁵ Švarný – Uher, 1998: 25-26.

²⁶ Švarný – Uher, 2014: 12.

²⁷ Švarný – Uher, 1998: 26-27.

²⁸ Švarný – Uher, 2014: 10.

²⁹ Švarný – Uher, 1998: 23.

³⁰ Ibid: 33.

Pokud se iktus vyskytuje na první a poslední slabice segmentu, jedná se rytmus akronymický.³¹ Termín „akronymický sled“ se však užívá pouze v případě trojslabičného segmentu. Pokud se jedná o čtyř nebo víceslabičný segment, je užíván termín „akronymická struktura“, jelikož vzniká kombinací descendentního a následujícího ascendentního sledu. Princip akronymického sledu je vysvětlen výše spolu s definicí akronymického pravidla.

V rámci rytmického členění segmentů je důležité zohlednit počet slabik, které jednotlivé segmenty tvoří. U segmentů s různými počty slabik sledujeme různé rytmické průběhy. Výše jsem zmínila „liché“ slabiky. Jedná se o jednoslabičné segmenty, které jsou vždy iktové, rytmický průběh zde tedy nelze nijak blíže zkoumat.³² Dvouslabičné segmenty mohou mít pouze jeden iktus a mohou tak tvořit pouze descendentní nebo ascendentní rytmický sled.³³ U trojslabičných segmentů je už třeba rozlišovat, zda se jedná o jednoiktové segmenty nebo dvouiktové. V případě jednoiktových segmentů může být rytmický sled vzestupný nebo sestupný. V případě dvouiktového sledu se jedná o akronymický rytmus. U čtyřslabičných segmentů je rozdělení stejné jako u trojslabičných. Zde, u dvouiktových segmentů se kromě akronymie objevují i zdvojené rytmy (dva po sobě jdoucí ascendentní nebo descendentní sledy).³⁴ Segmenty tvořeny pěti slabikami mohou obsahovat až tři arze. U šesti- a víceslabičných segmentů lze určit čtyři či více iktů. Kromě již zmíněných rytmů, lze v těchto dvou posledních kategoriích nalézt rytmus, jež je složen ze tří nebo více po sobě jdoucích sestupných či vzestupných sledů.³⁵ Podrobnější popis všech rytmických sledů uvádím v příslušných podkapitolách kapitoly „Analýza segmentů“.

Při rytmickém členění kól se zaměřujeme na ucelené rytmické sledy, které vznikají na základě rytmů jednotlivých segmentů.³⁶ Tyto sledy lze graficky znázornit a na základě jejich počtu a sousedství arzí je pak možno kóla rozřadit do čtyř základních typů. K popisu kól se vyjadřuji ve své analýze v kapitole „Analýza kól“.

2.6 Učební slovník jazyka čínského

Jedná se o unikátní dílo v oboru sinologie, jehož autorem je profesor Oldřich Švarný (1920–2011). Toto dílo je zároveň hlavním zdrojem pro mou práci. Profesor Švarný se ve své celoživotní kariéře zabýval hlavně suprasegmentálními rysy čínštiny a jejich propojením

³¹ Švarný – Uher, 1998: 27.

³² Pospěchová, 2016: 28.

³³ Ibid: 29.

³⁴ Ibid: 29-31.

³⁵ Ibid: 31-33.

³⁶ Švarný – Uher, 2014: 10.

s gramatikou. Jeho zaměření je v kruzích sinologické lingvistiky a pedagogiky považováno za velmi ojedinělé.³⁷

Učební slovník jazyka čínského díky své koncepci a struktuře, dodnes nemá v celosvětovém měřítku obdoby. Dílo je rozděleno celkem do čtyř knih formátu A4. Nejedná se však o klasický slovník slov, nýbrž slovník morfémů. Podnětem pro sestavení učebního slovníku hovorové čínštiny byla snaha doplnit běžné učební zdroje údaji a informacemi o povaze slova, jeho výstavbě, jeho funkčních charakteristikách i prozodických vlastnostech.³⁸ V této publikaci Švarný uvádí rozsáhlou gramatickou a lexikologickou analýzu jednoslabičných bází *yusu* 语素 (nejmenší významová jednotka), které v čínštině mohou tvořit slovo a vždy se kryjí s hranicemi slabiky.³⁹ Slovník má téměř 2 000 hesel a každé z nich představuje „znak v určitém čtení“, zahrnující morfémy čtení, význam a samotný znak.⁴⁰ Analýza zkoumá tyto sylabosémémy jako samostatná slova i jako součást víceslabičných bází.⁴¹ Znak zahrnuté ve slovníku pokrývají asi 94 % znaků libovolného moderního čínského textu.⁴² Švarný svůj slovník tvořil s velkou pečlivostí asi od začátku šedesátých let a toto dílo je vnímáno jako završení jeho celoživotní práce.⁴³

Kromě samotných hesel slovník obsahuje asi 16 000 příkladových vět, které Švarný uvádí v prozodickém přepisu (PTR). Věty jsou zapsány také pomocí znaků a v českém překladu. Ke každému heslu je vždy uvedena jedna či více příkladových vět. Tyto větné příklady byly vytvořeny čtyřmi čínskými informantkami, přičemž jedna z nich, paní Tchang Jün-Ling Rusková v roce 1969 věty namluvila a její projev byl zachycen na magnetofonové pásky.⁴⁴ Nahrávání trvalo přes pět měsíců a jedná se o celkem asi 50 hodin čistého času.⁴⁵ Přestože paní Tchang Jün-Ling mluvila zcela přirozeně, postupem času se při nahrávání uvolňovala a tempo její řeči se zrychlovalo. Díky tomuto jevu bylo později možné studovat vliv měnícího se tempa na rytmickou výstavbu řeči.⁴⁶ Tyto nahrávky jsou součástí slovníku v podobě třech CD.⁴⁷ Na základě těchto nahrávek Švarný věty následně přepsal pomocí své prozodické transkripce. Je nutno dodat, že proces přepisu je časově poměrně náročný. Dle tvrzení Zuzany Pospěchové

³⁷ Třísková, 2011b: 40.

³⁸ Švarný, 2002: xxiii.

³⁹ Švarný – Uher, 2014: 25.

⁴⁰ Třísková, 2011b: 43.

⁴¹ Slaměnková, 2016: 64.

⁴² Třísková, 2011b: 43.

⁴³ Ibid: 42.

⁴⁴ Švarný, 2002: xxiii.

⁴⁵ Třísková, 2011b: 42.

⁴⁶ Švarný, 2002: xxiii.

⁴⁷ Třísková, 2011b: 42.

transkripce jedné minuty nahrávky trvá přibližně jednu hodinu.⁴⁸ Kromě odstupňování prominence jednotlivých slabik, Švarný zachytil tendence oslabování až neutralizaci tónovosti slabik a rytmickou stavbu vět, se zřetelem k větným intonacím, citovému náboji, či případné aktualizaci vyjádřené prozodickými prostředky.⁴⁹

Co se makrostruktury slovníku týká, první díl obsahuje rejstřík znaků řazený podle pořadí písmen a spřežek abecedy *pinyin*.⁵⁰ Znaky, které mají více čtení se vyskytují ve slovníku zvlášť v každé své verzi. Následuje kapitola, která vysvětluje koncept slovníku a jeho vznik. Autor dále vysvětluje, jak slovník užívat. Zde specifikuje, jak jsou jednotlivá hesla číslována, uspořádána a vykládána, uvádí seznam jednotlivých zkratk a objasňuje také svůj prozodický přepis, vyznačování prominence slabik, věty v českém překladu a lineární členění vět. V neposlední řadě jsou tu kapitoly věnovány fonetickým cvičením a grafům prvních 50 hesel slovníku. Na konci posledního dílu Švarný uvádí abecední index znaků a lexikálních jednotek, seznam radikálů a rejstřík znaků podle radikálů.

Struktura samotných hesel ve slovníku je následující. Každé heslo je rozloženo minimálně na dvou protilehlých stranách, přičemž na jedné dvoustránce se může vyskytovat více hesel zároveň. Na levé straně se nachází samotné heslo se všemi popisy a příkladové věty ve znacích. První řádek hesla začíná frekvencí znaku (např. „fr.725“), jak ji uvádí slovník *Xiandai Hanyu Pinlü Cidian* 现代汉语频率词典. Znaky s nižší frekvencí, než je ve zmiňovaném slovníku dána číslem 1750, jsou značeny „fr.C“. ⁵¹ Za frekvencí následuje samotný znak ve své zjednodušené formě, jestliže patří k tzv. *jiantizi* 简体字. V závorkách za znakem je zapsáno pořadové číslo hesla, které je odvozeno z pořadí, v jakém byly příkladové věty tohoto hesla nahrány na magnetofonovém pásku. Pokud znak patří k tzv. „strukturním“ (*jiantizi*), následuje zmenšený zjednodušený znak a v závorkách původní složitý tvar znaku. Číslo bez závorek značí abecední pořadí hesla dle Abecedního rejstříku slov a znaků uvedeného ve čtvrtém díle slovníku. Konec řádku popisuje čtení daného znaku. Pokud má znak více možností čtení, následuje středník a odkaz „et.vide“ s uvedením dalšího čtení a pořadovým číslem hesla s tímto čtením.⁵² Ve sloupci pod prvním řádkem hesla je uveden lexikální význam a funkční charakteristika daného sylabosémému. Napravo od tohoto sloupce se nachází příkladové věty ve znacích. Pravá strana slovníku obsahuje příkladové věty v PTR a jejich

⁴⁸ Pospěchová, 2016: 23.

⁴⁹ Švarný, 2002: xxii.

⁵⁰ Ibid: ix.

⁵¹ Ibid: xxvi.

⁵² Ibid.

český překlad. Některé věty mohou mít více lexikálních variant, které jsou uvedeny v závorkách. Pokud je v závorce užitá zkratka „v“, jedná se o variantu výslovnostní, při které dochází k jinému lineárnímu členění věty či změně v prominenci jedné či více slabik. Pod prozodickou transkripcí se nachází český překlad vět, který usiluje o maximální možnou přesnost významu i stylu, snaží se tedy vystihnout spontánní projev rodilé mluvčí a nevyhýbá se nespisovným výrazům.⁵³ V kulatých závorkách je případně se značením „dosl.“ uveden doslovný překlad. V kulatých závorkách bez dodatečného značení se nachází slova, která jsou v češtině nadbytečná. V lomených závorkách jsou elementy, které čínština explicitně nevyjadřuje, avšak český překlad je naopak vyžaduje.⁵⁴

Učební slovník O. Švarného umožňuje studentovi nejen pochopit prozodické vlastnosti jednotlivých sylabosémémů, ale zároveň dokáže na množství příkladů velmi jasně vysvětlit, jak daný *yusu* v mluveném projevu používat. Jedná se tedy o unikátní učební pomůcku, která může mít velmi pozitivní efekt na studium čínštiny.

⁵³ Švarný, 2002: xlvii.

⁵⁴ Ibid.

3 Metodologie

Výchozím materiálem, který tvořil korpus pro mou analýzu, byly příkladové věty hesel 981–1072, které jsou součástí třetího dílu *Učebního slovníku jazyka čínského* (dále jen USJČ). Jelikož toto dílo O. Švarného dosud nebylo převedeno do digitální podoby, začala jsem mou práci přepisem prozodické podoby vět do textového souboru pomocí Microsoft Word. Tento dokument uvádím jako Přílohu 2 – Věty v prozodické transkripci. Dané věty jsem taktéž přepsala v čínských znacích a českém překladu. Společně s přepisem do prozodické transkripce budou využity při digitalizaci USJČ, která v současné době probíhá na Katedře asijských studií FF UP.

Co se týče systému číslování vět, držela jsem se vzoru USJČ. Zde je kódování rozděleno na dvě části, které jsou oddělené tečkou. První část kódu obsahuje čtyři číslice a zaznamenává číselné značení hesla, druhá část popisuje pořadí věty v rámci daného hesla a je vždy tvořena dvěma ciframi. Třetí věta hesla 994 se tedy zapisuje takto: 0994.03. Ve slovníku se však vykytují jak věty s více lexikálními variantami, tak i s variantami lišícími se v prozodické realizaci. V případě odlišnosti lexikální je pořadové číslo rozšířeno pomocí písmen a, b, c atd. Prozodická varianta věty je značena stejně jako je tomu v USJČ, tedy poslednímu dvojčíslí kódu následuje písmeno v. V mém vzorku se však vyskytují i takové věty, jejichž lexikální varianty mají i více variant prominence, v takovém případě je za písmeno značící lexikální variantu přidáno písmeno v. Velmi ojediněle se ve slovníku vyskytují dvojice vět, které mají stejný číselný kód, avšak k jedné z nich je připsáno písmeno a. Toto značení jsem zachovala a v případě lexikálních variant věty se značením „a“ jsem přidala za písmeno tečku a následně jsem značila varianty pomocí písmen a, b atd. Do své analýzy jsem však zahrнула pouze první varianty vět, tedy vět značených pouze číslem, popř. číslem a písmenem a. Níže uvádím příklady různých variant značení.

- 0994.03 wúgong-d-jiǎo, duō-d shǔbuqīng.
- 0994.03a wǒ-you-**hái**z bàn-jiǎo, **nǎr**-ye qùbuliǎo.
- 0992.02 wo³-d-**shǒu**, yǒu-yi-dianr³ **zhǒng**.
- 0992.02v wǒ-d-**shǒu** you³-yi-dianr₃-zhǒng.
- 0998.06a bi-ni₃-zhè-zhong-shǒuduan **zài**-lìhai, yě-xiàbuyūn-wo.
- 0998.06av bi-ni₃-zhè-zhong-shǒuduan **zài**-lìhai, yě-xiàbuyūn-**wǒ**.
- 0994.03 wúgong-d-jiǎo, duō-d shǔbuqīng.
- 0994.03a wǒ-you-**hái**z bàn-jiǎo, **nǎr**-ye qùbuliǎo.

0994.03a.a wǒ-you-**hái**z bànzhu-jiǎo, **nǎr**-ye qùbuliǎo.

0994.03a.b wǒ-you-**hái**z bànzh-jiǎo, **nǎr**-ye qùbuliǎo.

Při přepisu vět pomocí prozodické transkripce byly užity značky zaznamenávající jednotlivé stupně prominence slabik zavedené O. Švarným. Ovšem v některých případech bylo značení upraveno. Inspirace pro tyto úpravy vychází z použití transkripce v *Učebnici čínské konverzace 2*.⁵⁵

Konkrétně zdůrazněně tónické slabiky jsem zapisovala pomocí tučně bílého písma na černém podkladu (v USJČ kolmička před danou slabikou) a oslabeně tónické slabiky neiktové jsem označila číslicí odpovídající jejich tónu v dolním indexu za slabikou (v USJČ tečka pod slabikou, v případě třetího tónu je užít půloblouček). Značení plně tónických slabik se shoduje se značením v USJČ, tedy nad hlavní samohláskou slabiky se nachází tónová značka a jejich iktovost určujeme dle akronymického pravidla⁵⁶. Značky zavedené Švarným se taktéž shodují se značením mého vzorku v případě oslabeně tónických slabik iktových, kde je použita číslice v horním indexu za danou slabikou; a u slabik atonických a atónových, které jsou bez jakéhokoli speciálního grafického značení. Jestliže se oslabeně tónická slabika neiktová vyskytuje na začátku segmentu, zpravidla se značení tónu příslušné slabiky vynechává.⁵⁷ Avšak v USJČ je věnována zvláštní pozornost třetímu tónu a značení takových slabik bývá ponecháno. Při přepisu mého vzorku jsem se tohoto vzoru tedy držela a značení tónů jsem ponechala. Poslední změnu týkající se značení jsem provedla u slabik s třetím tónem, po kterých následuje další slabika ve třetím tónu, přičemž při výslovnost první slabiky se mění na tón druhý. V těchto případech jsem všechny (plně tónické i oslabeně tónické) slabiky značila pouze obyčejně ve třetím tónu.

Celou analýzu jsem prováděla na základě metodologie popsané O. Švarným v knize *Hovorová čínština v příkladech III*.⁵⁸ Dle jeho postupu jsem souvětí a věty nejprve členila na kóla. V případě, že kóla nebyla jen velmi krátká, jsem je dále rozdělovala na menší skupiny slabik, tj. segmenty. Pro postoupení k popisu celkového rytmu jednotlivých segmentů jsem nejprve musela určit prominenci slabik, ze kterých dané segmenty sestávají. Po dokončení popisu celkového rytmu segmentů jsem se znovu mohla zaměřit na kóla. Jako poslední krok

⁵⁵ Uher – Jin – Slaměnková, 2016.

⁵⁶ Švarný – Uher, 1998: 27.

⁵⁷ Švarný – Uher, 2014: 12.

⁵⁸ Švarný – Uher, 1998.

analýzy jsem náležitě popsala rytmický průběh celého kóla a určila jeho typ na základě sousedství arzí.

Korpus vět jsem analyzovala v dokumentu Microsoft Excel, který uvádím jako samostatnou přílohu Příloha 1 – Analýza segmentů a kól. Z důvodu svého rozsahu byla tato příloha a příloha č. 2 – Věty v prozodické transkripci, vložena do systému Portál v STAG jako samostatný soubor. V tomto souboru se nachází celkem 10 listů. Popis jednotlivých listů uvádím níže.

První list s názvem *Věty* obsahuje 3 sloupce, které popisují číslo věty, danou větu a počet kól, která větu tvoří. List „Kóla“ obsahuje sloupec s číslem věty a kóla. U vět s více kóly jsem ke kódu věty přidala písmeno „k“, za kterým následovalo číslo značící pořadí kóla v dané větě. Příklady kódů vět uvádím níže. V tomto listu se dále nachází sloupce s daným kólem, počtem jeho segmentů, počtem sledů, grafickým přepisem sledů, typem kóla a celkovým rytmem. List „Segmenty“ sestává ze sloupců obsahujících číslo věty a kóla, pozici segmentu v kóle, samotný segment, počet jeho slabik a jejich prominenci. Dle počtu slabik jsem rozdělila segmenty do dalších šesti listů, přičemž názvy listů jsem taktéž nazvala jako „Jednoslabičné“, „Dvouslabičné“ atd. Jelikož se ve vzorku vyskytoval jen velmi malý počet segmentů tvořených šesti a více slabikami, zahrnuji jsem analýzu těchto segmentů společně do listu „Šesti-a víceslabičné“. V těchto listech najdeme opět sloupec číslem věty a kóla, sloupce pro pozici v kóle, samotný segment, počet jeho slabik a iktů, prominenci, popis rytmického průběhu segmentu a samotný rytmus. V listu „Vyhodnocení“ uvádím v tabulkách celkový počet zastoupení všech prominencí slabik, přehled segmentů dle počtu slabik a iktů, a zastoupení jednotlivých druhů rytmického průběhu segmentů.

0981.01-k1 ni₃-zhēn sūn-tòu-le,

0981.01-k2 wèi-shen₂me qu-qīfu-yi²-ge-guǎfu?

Po dokončení rozčlenění vět na kóla jsem dále kóla dělila na jednotlivé segmenty. Při analýze segmentů jsem v první řadě určila jejich pozici v kóle a následně ji zapsala pomocí zkratk: „z“ – začátek kóla, „u“ – uprostřed kóla, „k“ – konec kóla a „c“ – segmenty, které samostatně tvořily celý kól. Následně jsem vypsala počty slabik jednotlivých segmentů a dle nich jsem je rozdělila do jednotlivých listů. Abych mohla postoupit k analýze rytmického členění segmentů definovanou O. Švarným, nejprve jsem se zaměřila na to, která slabika segmentu je iktová a jaká je prominencí dané slabiky dle pravidel sedmi stupňů prominencí. Při popisu jsem užila následující zkratky pro jednotlivé druhy prominencí slabik:

ZT – zdůrazněně tónická – v Excelu značeny pouze černým tučným písmem, jsou vždy iktové a nesou nejprominentnější přízvuk (**bù**)

PI – plně tónické iktové – uvádí se s tónovými značkami a bývají nositeli iktu (**há i**)

PN – plně tónické neiktové – stejně jako předchozí typ se uvádí s tónovými značkami, avšak nejsou arzemí (**shàng**)

OI – oslabeně tónické iktové – značeny s číslem tónu v horním indexu, bývají nositeli iktu (**w^{o3}**)

ON – oslabeně tónické neiktové – taktéž s číselným značením tónu, avšak v dolním indexu (na začátku segmentu mohou být ponechány bez grafického značení), nenesou rytmický přízvuk (**ren₂**)

AT – atónické – mohou být slabiky, jejichž tón byl v dané větě neutralizován; nebo slabiky atónové, které jsou vždy bez tónu, nemají žádné speciální grafické značení (**sh i**)

V další fázi analýzy jsem určila rytmické členění segmentů. Výjimkou však byly jednoslabičné segmenty, u kterých nelze určit jejich rytmus. V tomto případě jsem se tedy zaměřila hlavně na prominenci slabik a pozici v kóle. Výsledné hodnoty jsem vložila do tabulek a umístila na pravou stranu listu. U segmentů se dvěma či více slabikami jsem tedy určila jejich rytmus, v případě troj- a víceslabičných segmentů jsem se také zaměřila na počet iktů a detailnější popis rytmického průběhu. Pro popis rytmu jsem taktéž používala zkratky, které pro přehlednost uvádím níže. Stejně jako u jednoslabičných segmentů, jsem i u ostatních kategorií zapsala výsledné hodnoty do tabulek a ty jsem uvedla v příslušných listech na pravou stranu.

Zkratky pro základní rytmické sledy:

AS – ascendentní (vzestupný)

ASe – ascendentní s enklitikem (příklonkou)

DE – descendentní (sestupný)

pDE – descendentní s proklitikem (předklonkou)

AKR – akronymický pAKR – akronymický s proklitikem (předklonkou)

AKRe – akronymický s enklitikem (příklonkou)

pAKRe – akronymický s předklonkou i příklonkou

Po dokončení analýzy segmentů jsem postoupila k analýze samotných kól. Zde jsem zaznamenala počet segmentů a sledů. Dále jsem využila již určených rytmů jednotlivých

segmentů a popsala jsem celkový rytmus kóla. Rytmičtý průběh kól jsem taktéž zaznamenala pomocí grafického přepisu. Značky použité pro grafický přepis podrobněji rozebírám v kapitole „Analýza kól“. Jako poslední krok jsem rozdělila kóla do čtyř typů na základě jejich rytmického členění a sousedství arzí. Zjištěné hodnoty jsem opět uvedla do tabulek na pravou stranu listu. Kromě toho jsem své výsledky shrnula v protokolu, který uvádím na závěr své práce jako její součást, v podobě Přílohy č. 1 – Protokol analýzy.

Pro uvedení svých zjištění do kontextu předchozích výzkumů provádím srovnání mých výsledků s výsledky Terezy Slaměňkové a O. Švarného. Jako výchozí zdroj pro komparaci těchto dat využívám analýzu T. Slaměňkové uvedené v článku *Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1-50)* a hodnoty O. Švarného v publikaci *Hovorová čínština v příkladech III*, kde zpracoval korpus z vybraného textu uvedeného v YD 201 – YD 204 HČP III.⁵⁹ Při srovnání se také zaměřím na projev tempa řeči v prozodické realizaci textu. Švarný v samém úvodu USJČ zmiňuje, že informantka při nahrávání příkladových vět na magnetofon postupně zrychlila.⁶⁰ Při srovnání vzorků z různých částí slovníku dospěl k určitým objevům. Zejména zjistil, že hlouběji ve slovníku došlo k úbytku plně tónických slabik, naopak se objevil nárůst oslabeně tónických a atónických slabik.⁶¹ Můj vzorek se nachází na počátku druhé poloviny slovníku, kde tempo řeči bylo jistě rychlejší než na začátku slovníku. Předpokládám tedy, že vliv tempa řeči se může projevit a vzorek se tedy bude nepatrně lišit od výsledků T. Slaměňkové.

Při své práci jsem se setkala s jedním opakujícím se neobvyklým jevem. V případě čtyř segmentů, které uvádím níže, se objevují zdůrazněně tónické slabiky, které však nemají žádný tón. Ve všech segmentech se jedná o anglická slova, která, jak se domnívám, byla ponechána v originální výslovnostní podobě. První dva segmenty (1020.09-k3, 1020.09-k4) jsou názvy známých děl Williama Shakespeara, soudím tedy, že pro jejich mezinárodní popularitu nebylo třeba názvy nijak překládat. V kontextu celé věty jsou tyto segmenty součástí výčtu Shakespeareových nejznámějších tragédií. V následujících segmentech (1059.21, 1059.21) vyjadřují ony problematické slabiky anglická písmena „a“ a „b“. Zde se v kontextu věty jedná o značení přímek, přesněji věta tedy zní: „Přímka A je kolmá na přímkou B“. Všechny segmenty jsem ponechala ve stejné podobě, jako jsou uvedeny v USJČ, při analýze jsem tedy slabiky počítala jako zdůrazněně tónické.

⁵⁹ Švarný – Uher, 1998: 23.

⁶⁰ Švarný, 2002: xxiii.

⁶¹ Švarný, 2019: 125.

1020.09-k3	ham let ,	ON+ZT	AS
1020.09-k4	mac beth ,	ON+ZT	AS
1059.21	ei -xiàn	ZT+PN	DE
1059.21	he- bi -xiàn	ON+ZT+PN	pDE

4 Analýza

V této kapitole se zaměřím na popis lineárního členění segmentů a kól analyzovaného textu. Dále popíšu zastoupení jednotlivých slabik dle jejich prominence. Následně uvedu výsledné hodnoty analýzy rytmického členění segmentů a kól. Na závěr provedu srovnání svých výsledků v různých aspektech analýzy s daty zjištěnými T. Slaměnkovou.

4.1 Lineární členění vzorku

Ve mnou zpracovaném vzorku se celkem nachází 802 vět, které jsou složeny z 1 612 kól, přičemž kóla tvoří 3 080 segmentů o 9 863 slabikách. Z těchto dat plyne, že jedna věta vzorku je průměrně tvořena 2 kóly, 3,8 segmenty a 12,2 slabikami. Nejdelší souvětí obsahuje 30 slabik. T. Slaměnková ve svém článku uvádí, že jedna věta průměrně sestává z 1,6 kól, 3,3 segmentů a 9,4 slabik.⁶² Mé hodnoty jsou tedy o něco vyšší, než hodnoty zjištěné T. Slaměnkovou. Největší rozdíl je vidět u počtu slabik, přičemž číslo v mém vzorku udává, že průměrná věta obsahuje o 3 slabiky více. Věty v mém vzorku tedy bývají delší, stejně tak jsou delší i kóla a zastoupení rytmických vzorců se liší.

4.1.1 Lineární členění kól

V mém vzorku se nachází celkem 1 612 kól, přičemž jeden kól je průměrně tvořen 1,9 segmenty a 6 slabikami. Dle tvrzení O. Švarného je průměrná délka kól 6,15 slabik, naproti tomu T. Slaměnková uvádí délku 5,7 slabik.⁶³ Mé výsledky se tedy shodují, avšak bližší jsou zjištěním O. Švarného. Z následující tabulky je patrné, že dvousegmentová kóla tvoří téměř polovinu případů. Dalších 31,3 % zastupují kóla, která obsahují pouze jeden segment. Třetí nejpočetnější skupinou jsou kóla sestávající ze tří segmentů. Tato kategorie tvoří 15,8 % vzorku. Ve velmi malém zastoupení 2,5 % se ve vzorku objevují kóla, která obsahují čtyři segmenty. S relativní četností pouhých 0,4 % ve vzorku představují kóla, která vznikají z pěti segmentů. Zjištěná data se shodují s výsledky T. Slaměnkové. Jediný rozdíl je však patrný v případě třísegmentových kól, přičemž jejich četnost je v mém vzorku snížena o 6 %.⁶⁴

⁶² Slaměnková, 2016: 67.

⁶³ Švarný, 1998: 24; Ibid, 2016: 67.

⁶⁴ Ibid, 2016: 67.

Počet segmentů	AČ	RČ
1	505	31,3 %
2	804	49,9 %
3	255	15,8 %
4	41	2,5 %
5	7	0,4 %

Tabulka č. 1: Velikost kól

4.1.2 Lineární členění segmentů

Jeden segment vzorku je průměrně tvořen 3,2 slabikami. O. Švarný uvádí, že průměrná délka jednoho segmentu je 3,03 slabiky.⁶⁵ Výsledky T. Slaměňíkové naproti tomu ukazují, že průměrný počet slabik na jeden segment je 2,85.⁶⁶ I v tomto případě se mé výsledky shodují, avšak opět se spíše blíží zjištěním O. Švarného. Z níže uvedené tabulky je patrné, že ve vzorku převládají dvouslabičné segmenty, které tvoří téměř třetinu případů. Druhou nejproduktivnější skupinou s relativní četností 28,1 % jsou tříslabičné segmenty a jen o 6 % méně mají segmenty se čtyřmi slabikami. Podíl 10,1 % zastupují segmenty tvořené pěti slabikami. V neposlední řadě se ve vzorku nachází segmenty, které obsahují šest a více slabik a představují pouze 4,3 % případů. V porovnání s hodnotou uvedenou T. Slaměňíkovou tedy došlo k nárůstu výskytu šesti-a víceslabičných segmentů o 2,3 %.⁶⁷ Nejméně zastoupenou skupinou jsou jednoslabičné segmenty, které se ve vzorku objevují pouze v 71 případech. Při srovnání mé analýzy se zjištěními T. Slaměňíkové jsem našla rozdíly v hodnotách u dvou kategorií, a to u dvouslabičných a čtyřslabičných segmentů. Přestože dvouslabičné segmenty jednoznačně převyšují počty ostatních kategorií, vyskytují se v mém vzorku o 7 % méně. U čtyřslabičných segmentů však naopak hodnoty mého vzorku přesahují hodnoty T. Slaměňíkové o 6 %.⁶⁸

Počet slabik	AČ	RČ
1	71	2,3 %
2	1001	32,5 %
3	866	28,1 %
4	697	22,6 %
5	312	10,1 %
6 a více	133	4,3 %

Tabulka č. 2: Velikost segmentů

⁶⁵ Švarný, 1998: 24.

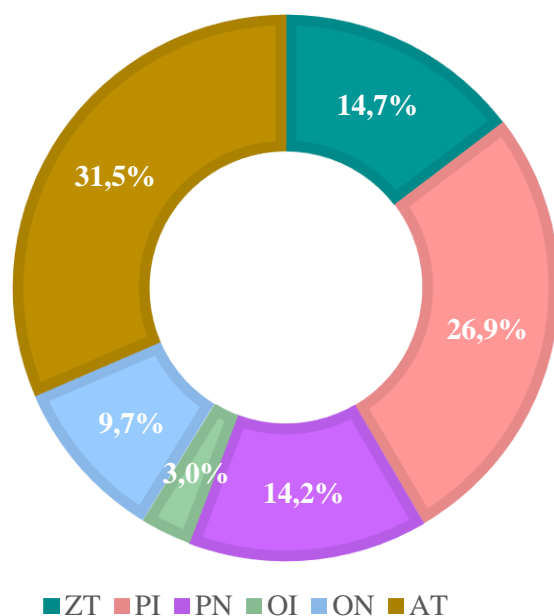
⁶⁶ Slaměňíková, 2016: 67.

⁶⁷ Ibid: 68.

⁶⁸ Ibid.

4.1.3 Prominence slabik

Před analýzou rytmů jednotlivých segmentů jsem nejprve určila prominenci slabik, kterými jsou segmenty tvořeny. Ve vzorku se nejčastěji objevují atónické slabiky, které tvoří téměř třetinu z celkového počtu 9 863 slabik. Jen o 5 % méně představují slabiky s plným tónem, které jsou zároveň nositelem iktu. Mezi počty zdůrazněně tónických a plně tónických slabik neiktových je jen nepatrný rozdíl, přičemž zdůrazněně tónické zastupují 14,7 % a plně tónické neiktové tvoří 14,2 % případů. Oslabeně tónické neiktové slabiky představují 9,7 %, a naproti tomu oslabeně tónické iktové slabiky se objevují pouze ve 3 % vzorku.

Graf č. 1: Prominence slabik

Při porovnání hodnot iktových a neiktových slabik je patrné, že druhé zmiňované převyšují o 10 % první zmiňované. Z uvedeného grafu je rovněž patrné, že slabiky s plným tónem dohromady tvoří 55,8 % z celkového počtu. Naopak oslabeně tónické slabiky dohromady představují pouze 12,7 %. Slabiky, u kterých tón není realizován vůbec, tvoří 31,5 %. Zjištěné hodnoty tedy potvrzují teorii, že v moderní hovorové čínštině dochází k oslabení tónových charakteristik jednotlivých slabik, což způsobuje nárůst úplné ztráty jejich distinktivního tónu.⁶⁹

⁶⁹ Švarný – Uher, 2014: 25.

4.2 Analýza segmentů

V této kapitole se věnuji podrobnému popisu rytmického průběhů jednotlivých segmentů. Segmenty jsou rozděleny do podkapitol dle počtu slabik a iktů, kterými jsou tvořeny. V korpusu se vyskytují segmenty s minimálním počtem jedné slabiky, a naopak nejdelší segmenty tvoří celkem slabik osm. Jak již bylo zmíněno v kapitole „lineární členění segmentů“, nejproduktivnější skupinou jsou dvouslabičné segmenty. Jelikož se segmenty s šesti a více slabikami v korpusu vyskytují velmi málo, jsou tyto segmenty popisovány dohromady v jedné podkapitole. U každé skupiny segmentů jsou uvedeny tabulky popisující zastoupení jednotlivých rytmů a na konci podkapitol se rovněž nachází pár příkladů, na které odkazují pomocí závorek v textu.

V rámci počtu arzí se v korpusu vyskytují segmenty obsahující jeden až čtyři ikty. Tabulka níže uvádí zastoupení jednotlivých množství iktů v kategoriích segmentů s různými počty slabik. Nejpočetnější skupinou jsou jednoiktové segmenty, které představují přes 60 % a jejich největší výskyt je mezi dvouslabičnými segmenty. Dalších 36,6 % případů tvoří segmenty se dvěma ikty. V tomto případě se jejich největší počet vyskytuje mezi čtyřslabičnými segmenty. Segmenty obsahující tři arze zaujímají pouze 3 % vzorku, z nichž dvě třetiny se objevují u šesti- a víceslabičných segmentů. Segmenty se čtyřmi arzemi se ve vzorku vyskytují pouze dvakrát, kde v jednom případě jde o sedmislabičný segment a v případě druhém se jedná o segment s osmi slabikami.

Počet iktů	1 slabika	2 slabiky	3 slabiky	4 slabiky	5 slabik	6+ slabik	AČ	RČ
1	71	1001	585	172	27	3	1859	60,4 %
2	0	0	281	525	256	65	1127	36,6 %
3	0	0	0	0	29	63	92	3,0 %
4	0	0	0	0	0	2	2	0,1 %
celkem	71	1001	866	697	312	133	3080	100,0 %

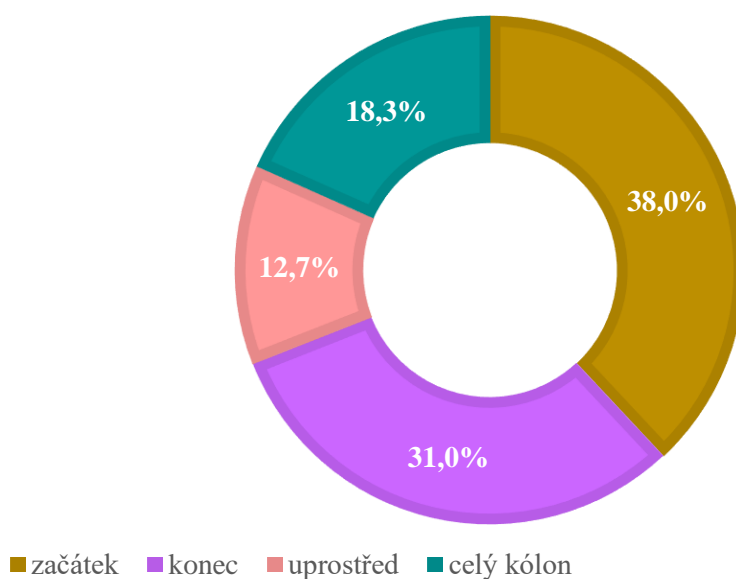
Tabulka č. 3: Počet iktů

4.2.1 Jednoslabičné segmenty

Jednoslabičná slova se samostatně vyskytují jen zřídka, většinou se spojují do binárních dvojic nebo se připojují k víceslabičným slovům jako předklonky a příklonky. Jednoslabičné segmenty lze ve vzorku najít jen velmi málo, v celém korpusu se těchto jednoslabičných segmentů nachází celkem 71, což odpovídá 2,3 % z celkového počtu všech segmentů. Slabiky, které tvoří tyto segmenty, jsou vždy arzemi.

U těchto lichých segmentů nelze zkoumat rytmický průběh, jelikož jsou tvořeny právě jednou slabikou. Z hlediska prominence těchto slabik, se ve vzorku nachází pouze jako slabiky plně tónické iktové nebo zdůrazněně tónické. Plně tónické iktové s počtem 41 tvoří 57,7 % a zdůrazněně tónické s počtem 30 tvoří 42,3 % z celkového počtu jednoslabičných segmentů.

V rámci postavení v kóle zaujímaly liché segmenty nejčastěji pozici na začátku a na konci kóla. Nejvíce z nich tedy funguje jako podmět či přísudek, které mohou být vyjádřeny pomocí podstatných jmen (0983.02), sloves (1028.06) a adjektiv (0992.02). V menším zastoupení jsou ve vzorku adverbia (1068.01, 1028.06, 1063.12) a osobní zájmena (0992.05). Jednoslabičná podstatná jména zde mohou sloužit i jako předmět. Jednoslabičné segmenty, které tvoří celý kólon, se v celém vzorku vyskytovaly méně často, přesněji jsem jich našla 13 (1028.06, 1007.08). Pouze 9 případů, tedy nejméně zastoupenou kategorií, jsou liché segmenty, které se nacházeli uprostřed kóla (1063.12, 0996.06). Pro znázornění pozice jednoslabičných segmentů v kóle jsem zpracovala níže uvedený graf.

Graf č. 2: Pozice jednoslabičných segmentů v kólech

0983.02	ta-jīāo-gei-wo ³ qián , qǐng-wo tì-ta-mǎi- dōngxi .	k
1028.06	nǐ ₃ -shuō, bìxū zhè-yang-zuò-ma? shì , bìxū. bù , bú- bì .	c
0992.02	wo ³ -d- shǒu , yǒu-yi-dianr ³ zhǒng .	k
1068.01	zhēn zāogāo, mù lābushàng-le.	z
1063.12	ta ¹ men yòu ba ₃ -guòqu-d-qīnlüèzhě wǔ zhuāngqilai-le.	u
0992.05	tā ba-wǒ-d- liǎn , dǎ zhǒng -le.	z

1007.08 ni₃-qiànle **duō**shao-zhài? **āi**, lián-**suàn**
dou-suànbuqīng-le. c

0996.06 tiānqi yīnshī-d-shihour, ta¹-jiu **cháng** fànchuān. u

Závěrem je třeba zmínit jeden zvláštní případ, kdy se v rámci jednoho kóla nacházely čtyři jednoslabičné segmenty přímo vedle sebe. V této větě jde o výčet lichých a sudých čísel. Tyto výčty sami o sobě tvoří kóla s rytmem typu C, rytmus jsem určila jako “jiný”.

1023.01 yī sān wǔ qī, shi-**jī**shù, èr sì liù bā, shi-**ōu**shù.

4.2.2 Dvouslabičné segmenty

Stejně jako jednoslabičné, obsahují dvouslabičné segmenty pouze jeden iktus. Podle pořadí iktové slabiky rozlišujeme dva typy rytmických sledů: ascendentní, nebo descendentní. U descendentních rytmických sledů je první slabika prominentnější a zvuk tedy klesá. V případě ascendentních sledů je naopak druhá slabika prominentnější a zvuk stoupá.

V mém vzorku bylo celkem 1 001 dvouslabičných segmentů. Následující tabulka popisuje zastoupení dvou zmiňovaných druhů rytmických sledů. Je zjevné, že počet descendentních rytmických sledů mírně převažuje segmenty s ascendentním rytmem. 56,8 % z celkového počtu dvouslabičných segmentů tvoří descendentní sledy a zbylých 43,2 % jsou sledy ascendentní.

Rytmus	AČ	RČ
AS	432	43,16 %
DE	569	56,84 %
celkem	1001	100,00 %

Tabulka č. 4: Rytmus dvouslabičných segmentů

Z hlediska prominencí se nejčastěji dvouslabičné segmenty skládají z plně tónické iktové slabiky, kterou následuje slabika atónická. Tyto descendentní sledy mezi dvouslabičnými segmenty tvoří 37,4 %. Druhou nejpočetnější skupinou mezi descendentními sledy jsou segmenty s kombinací zdůrazněně tónické slabiky se slabikou atónickou. Představují 9,7 % případů. Nejčastější výskyt mezi dvouslabičnými segmenty s ascendentním rytmem mají segmenty, které jsou složeny z plně tónické neiktové a plně tónické iktové slabiky. Tato kombinace tvoří 18,8 %. V nepatrně menším zastoupení 13,5 % jsou segmenty tvořeny plně

tónickou slabikou neiktovou, kterou následuje slabika zdůrazněně tónická. Níže uvádím příklady spojení slabik s různými typy prominence. Pořadí příkladů je dle četnosti výskytu kombinací tónových prominencí od největší po nejméně zastoupenou skupinu.

0981.12-k1	dōngxi,	PI+AT	DE
0981.11-k1	zhè-xie	PN+PI	AS
0987.06-k3	yǐhòu	PN+ZT	AS
0982.04-k2	cháng chang	ZT+AT	DE
0983.01-k2	ni ₃ -qù	ON+PI	AS
0984.04-k2	bù -hǎo.	ZT+PN	DE
1040.04-k2	yi wài ,	ON+ZT	AS
1004.13	rěnnai ₄	PI+ON	DE
1017.09	gei ³ -ni	OI+AT	DE
1034.03-k1	zhè -zhong ₃	ZT+ON	DE
1059.19-k1	wo-xiang ³	ON+OI	AS

V rámci analýzy jsem také vyhodnotila zastoupení dvouslabičných segmentů tvořených kompozity a segmentů tvořených syntagmaty. Ve vzorku tvoří necelé dvě třetiny kompozita a zbylá třetina segmentů je tvořena syntagmaty. Značný rozdíl je vidět u descendentních sledů, kde 65,6 % případů jsou kompozita a pouhých 34,4 % descendentních sledů zastupují syntagmata. U ascendentních sledů je rozdíl méně výrazný. Kompozita zde představují 58,7 % a syntagmata jsou v zastoupení 41,3 %.

4.2.3 Trojslabičné segmenty

Trojslabičné segmenty mohou být jednoiktové nebo dvouiktové. V analyzovaném vzorku z celkového počtu 866 trojslabičných segmentů tvoří 68 % jednoiktové segmenty a zbývajících 32 % jsou dvouiktové. Ve vzorku se častěji objevují případy, kdy iktus zaujímá svou pozici na druhé slabice segmentu. Za těchto podmínek pak lze určit dva rozlišné druhy rytmických sledů: těmi jsou ve větším počtu rytmy descendentní s předklonkou, nebo v menším počtu rytmy ascendentní s příklonkou. V případech, kdy je segment tvořen třemi jednoslabičnými slovy s iktem na druhé slabice, je rytmus určen podle pevnosti syntaktické vazby mezi jednotlivými slovy. Dvouiktové segmenty jsou vždy určeny jako akronymické rytmické sledy, jejichž arze

se vyskytují na první a současně třetí slabice. Většina trojslabičných segmentů jsou syntagma, kompozita zde tvoří pouze 10 %.

Následující tabulka znázorňuje zastoupení jednotlivých rytmtů u trojslabičných segmentů. Je patrné, že u jednoiktových segmentů je častější výskyt descendentních sledů oproti sledům s ascendentním rytmem. První zmiňované tvoří zhruba ze dvou třetin descendentní sledy s předklonkou, zbylá třetina jsou sledy descendentní jako celek. V případě ascendentních rytmtů jsou rytmické sledy ascendentní jako celek v menším zastoupení oproti sledům ascendentním s příklonkou. V celkovém počtu jsou ascendentní sledy pouze ve zhruba 20,3 % z celkového vzorku trojslabičných segmentů. Největší část, tedy 47,2 % jsou sledy descendentní. Zbylých 32,4 % jsou akronymické rytmické sledy.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	DE	120	13,9 %
	pDE	289	33,4 %
	AS	83	9,6 %
	ASe	93	10,7 %
2 ikty	AKR	281	32,4 %
celkem		866	100,0 %

Tabulka č. 5: Rytmus trojslabičných segmentů

4.2.3.1 Trojslabičné segmenty jednoiktové

Nejpočetnější skupinou u trojslabičných jednoiktových segmentů je descendentní rytmický sled s předklonkou, přesněji tvoří z celkového počtu 865 trojslabičných segmentů 33,4 %. Předklonkami byla hlavně adverbia (0995.03-k2), slovesa (1029.06-k2, 0982.12-k2) a osobní zájmena (1060.09-k1, 0994.02-k1, 1001.13-k1).

0995.03-k2	dou-shī-le.	pDE
1029.06-k2	you-liǎng-tiao	pDE
0982.12-k2	ba ₃ -hái z	pDE
1060.09-k1	ni ₃ -xiān-xie	pDE
0994.02-k1	wo ₃ -jīntian	pDE
1001.13-k1	wo ₃ -bù-xiang	pDE

Druhou nejpočetnější skupinou u trojslabičných jednoiktových segmentů byly se zastoupením 13,9 % descendentní rytmické sledy, u kterých je iktus realizován na první slabice.

1025.05-k1	guài -d-hen,	DE
1009.03	hěn-xi ₃ huan	DE
1072.03-k2	wèi -shenme	DE
1064.05	huílai-le.	DE
1005.04-k2	da ³ rao-ta.	DE

Další kategorií v pořadí dle četnosti výskytu ve vzorku jsou ascendentní rytmické sledy s příklonkou. Z celkového počtu trojslabičných segmentů jsou zastoupeny v 10,7 %. Enklitikem často byly slovesné přípony (1054.01-k2), strukturní slovice (0984.09) a větné částice (1072.01-k1, 1006.07-k2, 0986.07-k2).

1054.01-k2	luò hòu -le.	ASe
0984.09	hē- jiǔ -d	ASe
1072.01-k1	shuì- jiào -ba,	ASe
1006.07-k2	biān- hào r-ne.	ASe
0986.07-k2	gōngzuò-ne.	ASe

Poslední kategorií jednoiktových trojslabičných segmentů jsou ascendentní rytmické sledy. V korpusu se nacházejí pouze v 9,6 % z celkového počtu trojslabičných segmentů, tedy jsou nejméně početnou skupinou rytmických sledů ze všech trojslabičných segmentů.

1063.08-k2	yì-zhan ₃ - dēng .	AS
0981.03-k2	mei-tīng jiàn .	AS
1036.08-k3	hen ₃ -zāogāo.	AS
0994.08-k1	ta-shuō-huà,	AS

4.2.3.2 Trojslabičné segmenty dvojičtové

Jak bylo již řečeno, tyto segmenty jsou vždy akronymické. V celém korpusu se trojslabičné dvojičtové segmenty vyskytují v četnosti 281, tedy tvoří 32,4 % z celkového počtu trojslabičných segmentů. V této kategorii se také nejčastěji vyskytují kompozita. Z celkového počtu 89 se zde mezi akronymickými sledy nachází 51 kompozit (0993.01-k4, 1001.10-k2).

0992.02-k1	wo ³ -d- shǒu ,	AKR
0993.01-k4	yàoburán	AKR
1063.03	ke ³ yi-zhuāng	AKR
1001.10-k2	zhé buduàn.	AKR
1045.10-k1	zhè-huǒr-rén,	AKR

4.2.4 Čtyřslabičné segmenty

Stejně jako v případě trojslabičných segmentů, mohou být i čtyřslabičné segmenty jednoiktové nebo dvouiktové. V celém vzorku se vyskytuje celkem 697 čtyřslabičných segmentů, necelých 75 % tvoří segmenty obsahující dvě arze a zbylých 25 % jsou segmenty, které obsahují pouze jednu iktovou slabiku.

Jednoiktové segmenty jsou nejčastěji tvořeny descendentními sledy, které se mohou spojovat i s předklonkou. Dohromady se tyto rytmické sledy ve vzorku čtyřslabičných segmentů objevují ve 12,2 % případů. Nejpočetnější skupinou mezi dvouiktovými segmenty jsou akronymické struktury. Ve vzorku se vyskytují i ve variantách spojených s předklonkou či příklonkou. Dohromady akronymické sledy tvoří 46,3 %.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	DE	14	2,0 %
	pDE	71	10,2 %
	AS	8	1,1 %
	ASe	48	6,9 %
	jiné	31	4,4 %
2 ikty	AKR	181	26,0 %
	pAKR	90	12,9 %
	AKRe	52	7,5 %
	DE+DE	183	26,3 %
	AS+AS	19	2,7 %
celkem		697	100,0 %

Tabulka č. 6: Rytmus čtyřslabičných segmentů

4.2.4.1 Čtyřslabičné segmenty jednoiktové

Celkový počet jednoiktových segmentů ve vzorku je 172, téměř polovinu z nich tvoří descendentní rytmické sledy. Mezi čtyřslabičnými jednoiktovými segmenty mají však největší zastoupení descendentní sledy s předklonkou (1037.06-k2, 1015.06-k2). Tyto sledy tvoří 10,2 % případů z celkového počtu čtyřslabičných segmentů. Druhou nejpočetnější skupinou jsou ascendentní sledy s příklonkou (1011.04-k2, 1006.12-k2), které se objevují ve více jak čtvrtině případů jednoiktových segmentů. V této kategorii jsou také zahrnuty ascendentní sledy se dvěma příklonkami (1018.05-k2, 0982.13-k1), které se ve vzorku objevují jen v nepatrném množství, celkem jsem jich objevila 6. Ve 4,4 % čtyřslabičných segmentů lze najít případy, které vznikly spojením ascendentního a descendentního rytmického sledu (1025.01-k2, 1050.08-k2). V těchto případech je iktus realizován na druhé nebo třetí slabice a celkový rytmus je vyhodnocen jako "jiný". Velmi malé zastoupení mezi čtyřslabičnými segmenty mají descendentní sledy s iktem na první slabice (1071.06-k2, 1017.09), které tvoří 2 %; a v nejmenším zastoupení 1,1 % jsou sledy ascendentní (1006.09-k2), které mají iktus na poslední slabice. Četnost kompozit mezi čtyřslabičnými jednoiktovými segmenty je nepatrná. Ve vzorku jsem narazila pouze na jeden případ, kde se jedná o sloveso kombinované s vido-časovým ukazatelem (0998.01).

1037.06-k2	ba ₃ -dàibiaomen	pDE
1015.06-k2	ta-shuōqilai	pDE
1011.04-k2	shi-cóngqián-d	ASe
1006.12-k2	jiu-tíngkān-le.	ASe
1018.05-k2	kǎo ǒ -qu-le.	ASee
0982.13-k1	chuáng- hòu -d-ren,	ASee
1025.01-k2	dou-gen ₁ -biéren	AS+DE
1050.08-k2	ta-zhǐ-chuānle	AS+DE
1071.06-k2	chī qilai-le.	DE
1017.09	jièshao-jièshao	DE
1006.09-k2	shi-ta ₁ -zì jǐ	AS
1006.01-k1	ta-yong ₄ -yěhuār,	AS
0998.01	yūn guoqugo.	DE

Téměř všechny čtyřslabičné jednoiktové segmenty jsou tedy syntagmata. Ve vzorku se opakovaně vyskytuje například kombinace modifikovaného slovesa s větnou partikulí 了 *le* (1059.08-k2, 1045.01-k2); spojení numerativu s číslovkou a dvouslabičným substantivem (1006.01-k2); kombinace slovesa a komplementu 起来 *qilai* (1015.06-k2); a mnoho dalších.

1045.01-k2	hǎoqilai-le.
1059.08-k2	zhí- shuō -hao ₃ -le,
1006.01-k2	biānle-yi-ge
1015.06-k2	ta-shuōqilai

4.2.4.2 Čtyřslabičné segmenty dvouiktové

Ve vzorku čtyřslabičných segmentů se celkově vyskytuje 525 dvouiktových segmentů. Nejproduktivnějším typem rytmu mezi čtyřslabičnými dvouiktovými segmenty jsou akronymické rytmické struktury, které se ve vzorku celkově objevují ve 46,3 % případů. Akronymické rytmické sledy lze ještě následně rozdělit na tři podkategorie: akronymické jako celek (1018.03, 1016.03-k2), které vznikají kombinací descendentního sledu se sledem ascendentním, a které mají z celkového počtu čtyřslabičných segmentů zastoupení 26 %; tříslabičné akronymické s předklonkou (1020.12-k1, 1058.01-k3) se zastoupením 12,9 % a tříslabičné akronymické sledy s příklonkou (0987.05-k2, 1021.12-k2), které tvoří jen 7,5 % případů. Druhou nejpočetnější skupinou mezi dvouiktovými segmenty jsou ty, které vznikají spojením dvěma po sobě jdoucími descendentními sledy (0995.05, 1001.23-k1), přičemž tvoří 26,3 % z celkového počtu čtyřslabičných segmentů. U těchto sledů jsou ikty na první a třetí slabice. Na jim podobné segmenty, které jsou tvořeny naopak dvěma následujícími ascendentními sledy (1060.12-k2, 1027.05-k1), lze ve vzorku narazit pouze v 19 případech, což odpovídá 2,7 % čtyřslabičných segmentů. V tomto případě se arze vyskytuje na druhé a čtvrté slabice.

1018.03	zhè-shi-yi-ben ³	AKR
1016.03-k2	zhēn -kěyi-shuō	AKR
1020.12-k1	zai-bùlagé,	pAKR
1058.01-k3	wo ₃ -méi-shuì hǎo .	pAKR
0987.05-k2	hézuoshè-d	AKRe
1021.12-k2	dōu -mǎnyì-le.	AKRe

0995.05	wo ³ -d-yīfu	DE+DE
1001.23-k1	búyao-na ⁴ me	DE+DE
1060.12-k2	héngjiā-gan ₁ shè.	AS+AS
1027.05-k1	jìndài-wenyì,	AS+AS

Co se kompozit týče, objevují se mezi dvouiktovými segmenty jen zřídka. V celém vzorku čtyřslabičných dvouiktových segmentů jsem takových zaznamenala pouze devět, jejich výskyt je tedy stejně nepatrný jako u jednoiktových segmentů. V osmi případech se kompozita vyskytovala mezi akronymickými sledy, přičemž jde o modifikovaná slovesa (1069.04-k1), substantiva (1028.02) nebo substantiva v kombinaci se záložkou (1019.10-k1). Kromě výše zmíněných případů jsou čtyřslabičné dvouiktové segmenty tvořeny syntagmaty (0995.05, 1019.02-k1). Způsoby vzniku těchto syntagmat se různí, většina jsou však substantiva s různými přívlasky.

1069.04-k1	tuánjieqīslái
1028.02	díguozhǔyì
1019.10-k1	dàlǐtánglǐ,
0995.05	wo ³ -d-yīfu
1019.02-k1	zhōngguo-wénxué,

4.2.5 Pětislabičné segmenty

Ve vzorku je celkem 312 pětislabičných segmentů. Tyto segmenty mohou obsahovat jednu až tři arze. Nejpočetnější skupinou jsou bezpochyby segmenty obsahující dvě arze. Ve vzorku se tyto dvouiktové segmenty vyskytují s relativní četností 82,1 %. Jednoiktové a tříiktové segmenty mají velmi podobné zastoupení, přičemž jednoiktové tvoří 8,7 % a tříiktové tvoří 9,3 % případů. Tabulka níže popisuje zastoupení jednotlivých rytmických kategorií. Je patrné, že největší zastoupení ve vzorku mají dvouiktové akronymické struktury. Dohromady představují 37,2 %. Akronymické struktury mohou být tvořeny připojením předklonky nebo příklonky. Kombinace akronymie a předklonky se ve vzorku objevuje v 36 případech a kombinace s příklonkou se objevuje v 33 případech. Pouze v 3,2 % případů došlo k připojení předklonky a příklonky zároveň. Druhá nejpočetnější skupina se opět nachází mezi dvouiktovými segmenty. Segmenty této skupiny jsou tvořeny kombinací dvou po sobě jdoucích descendentních sledů. Ve vzorku se nachází v celkovém zastoupení 28,2 %. Mezi těmito

segmenty se nachází i varianta, kde se k první descendenci váže předklonka. Naopak kombinace dvou po sobě jdoucích ascendentních sledů se ve zorku vyskytuje pouze v 5,1 %. I u těchto segmentů lze k druhé ascendenci přidat příklonku. Relativní četnost 11,5 % mají dvouiktové segmenty, u kterých jsem jejich rytmický průběh vyhodnotila jako jiný. Všechny segmenty, které obsahují 3 arze jsou akronymické struktury. Společně tak tvoří 9,3 % případů. Nejmenší skupinou jsou jednoiktové segmenty, které se ve vzorku celkově vyskytují pouze v 8,7 %.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	DE	1	0,3 %
	pDE	9	2,9 %
	ASe	5	1,6 %
	jiné	12	3,8 %
2 ikty	AKR	37	11,9 %
	pAKR	36	11,5 %
	AKRe	33	10,6 %
	pAKRe	10	3,2 %
	DE+DE	63	20,2 %
	pDE+DE	25	8,0 %
	AS+ASe	4	1,3 %
	AS+AS	12	3,8 %
jiné	36	11,5 %	
3 ikty	AKR	29	9,3 %
celkem		312	100,0 %

Tabulka č. 7: Rytmus pětislabičných segmentů

Mezi pětislabičnými segmenty jsem nezaznamenala žádná kompozita. Všechny segmenty tedy jsou syntagmata. Mezi nimi je častý výskyt předmětů rozvinutých přívlastky či kombinací příslovcí a sloves, které mohou být doplněny různými typy komplementů. Někdy bývá součástí syntaktické vazby i podmět.

4.2.5.1 Pětislabičné segmenty jednoiktové

Ve vzorku se celkem nachází 27 pětislabičných jednoiktových segmentů. Necelou polovinu tvoří kombinace ascendentního a descendentního rytmického sledu (1003.05-k2, 0993.01-k4). Z celkového počtu pětislabičných segmentů jsou v zastoupení 3,8 %. Druhou nejpočetnější skupinou mezi segmenty s jednou arzí jsou descendentní rytmické sledy. Z toho 9 případů jsou descendentní sledy s předklonkou (1012.10-k2, 1012.08-k2) a pouze jeden

případ je descendentní sled jako celek (1063.12). Pouze 1,6 % vzorku zaujímají ascendentní rytmické sledy. Všech pět případů se vyskytuje v podobě ascendentního rytmického sledu se třemi příklonkami (0996.06-k1, 1012.01-k1).

1003.05-k2	w ₀₃ -dou ₁ - zhī dao-le.	AS+DE
0993.01-k4	jiu-niào- kù z-le.	AS+DE
1012.10-k2	jiu-hūnguoqu-le.	pDE
1012.08-k2	dōu- dēng ji ₄ gō-le.	pDE
1063.12	wǔ zhuāngqilai-le.	DE
0996.06-k1	yīnshī-d-shihour,	ASee
1012.01-k1	dēng- shān -d-shihour,	ASee

4.2.5.2 Pětislabičné segmenty dvouiktové

V korpusu se vyskytuje celkem 256 dvouiktových segmentů, které představují nejpočetnější skupinu mezi pětislabičnými segmenty. Nejčastěji se přitom jedná o akronymické struktury. V 11,9 % se objevují akronymické struktury jako celek (1072.10-k2, 0994.09-k3), z nichž čtyři případy jsou tvořeny kombinací descendentního rytmického sledu s akronymií (1027.05-k2). Další 11,5 % je tvořeno akronymickou strukturou s připojením předklonky (1014.01-k1, 1020.03-k1). Naopak připojením příklonky k akronymii vzniklo 10,6 % případů (1021.03, 0986.10-k2). Pouze 3,2 % dvouiktových segmentů je zastoupeno v podobě akronymie s připojením předklonky i příklonky zároveň (1007.08-k3, 1019.08-k2).

Segmentů, které jsou tvořeny dvěma po sobě jdoucími descendentními sledy se ve vzorku nachází celkem 88. Dva descendentní sledy jako celek představují mezi pětislabičnými segmenty 20,2 % (1031.05-k1, 1025.13-k3). Naopak kombinace descendentního sledu s předklonkou a descendentního sledu jako celek se ve vzorku vyskytuje v 8 % (1032.02, 0998.01).

Stejně jako u jednoiktových segmentů se i mezi dvouiktovými segmenty nachází takové, jejichž celkový rytmus jsem vyhodnotila jako jiný. V této kategorii se celkově nachází 36 segmentů. Nejčastěji se tyto segmenty vyskytují v kombinaci akronymie s descendentním rytmickým sledem (0999.03-k2, 0981.09-k2). V těchto případech se iktus nachází na první slabice akronymie a na první slabice descendentního sledu. S počtem 15 se vyskytují také segmenty, které jsou kombinací ascendentního a descendentního rytmického sledu, mezi něž je vložena atónická slabika *d* nebo *dao* (0995.06-k1, 1018.04-k2). Pouze ve čtyřech případech lze

pozorovat segmenty, které kombinují ascendentní rytmický sled s akronymií (1006.11-k1, 1004.01-k1).

Nejméně početná skupina pětislabičných dvouiktových segmentů vzniká spojením dvou po sobě jdoucích ascendentních sledů. Dohromady tvoří pouze 5,1 % z celkového počtu pětislabičných segmentů. Z toho více jak dvě třetiny se objevují v podobě dvou po sobě jdoucích ascendentních sledů jako celek (1038.03-k1, 0981.11-k1). V dalších čtyřech případech pak lze identifikovat segmenty, které jsou tvořeny dvěma ascendentními sledy, přičemž k druhému ascendentnímu sledu je připojena příklonka. Příklonkou je atributivní slovice 的 *d* (1051.06-k1, 1045.01-k2).

1072.10-k2	zhǎngchu-d-xīn-máo	AKR
0994.09-k3	shéi -ye-bu-zhidào,	AKR
1027.05-k2	biǎoxian- xíng shi-hǎo.	DE+AKR
1014.01-k1	ta-chàngle-bàn- tiān ,	pAKR
1020.03-k1	bu- jiàn kang-d-rén,	pAKR
1021.03	zhe ⁴ -jia-gāngqín-d	AKRe
0986.10-k2	ān jing-yi-huir ³ -ba!	AKRe
1007.08-k3	dou-suànbuqīng-le.	pAKRe
1019.08-k2	wǒ- yě -cānjiā-le.	pAKRe
1031.05-k1	wo ³ men-d-dìwei	DE+DE
1025.13-k3	yǒu-shenme- yāo guai.	DE+DE
1032.02	suan-shen ² me-cōngmíng?	pDE+DE
0998.01	wo- cóng lai-me ² you	pDE+DE
0999.03-k2	yùn-d-hen ₃ - lì hai.	AKR+DE
0981.09-k2	hái -hui-zuò-shénme?	AKR+DE
0995.06-k1	hui- jiā -d-shi ² hour,	AS+e/p+DE
1018.04-k2	yìzhí-dao- jīn tian	AS+e/p+DE
1006.11-k1	ta-ba ³ -tōngxunyuán	AS+AKR
1004.01-k1	ni ₃ -zai ₄ - nài -jǐ-tiān,	AS+AKR
1038.03-k1	ni-yě- chī -yi-diǎnr,	AS+AS
0981.11-k1	gǔdài-d-shí diāo ,	AS+AS
1051.06-k1	dǎshāngle- rén -d	AS+ASe
1045.01-k2	yì- tiān -yi-tiān-d	AS+ASe

4.2.5.3 Pětislabičné trojiktové

Ve vzorku pětislabičných segmentů se celkem vyskytuje 29 segmentů, které obsahují 3 arze. Tyto segmenty tedy zastupují 9,3 % z celkového počtu pětislabičných segmentů. U všech těchto segmentů jsem vyhodnotila celkový rytmus jako akronymický. Trojiktové segmenty nejčastěji vznikají spojením descendentního sledu s akronymií (1025.12-k2, 1022.12-k2). V ojedinělých případech mohou také vznikat připojením ascendentního sledu za sled akronymický (1036.04-k1, 0994.07-k1). Tato kombinace se však ve vzorku vyskytla pouze dvakrát.

1025.12-k2	nei ⁴ -ge- chí tanɡlǐ,	DE+AKR
1022.12-k2	tāmen-liǎng-ge-rén	DE+AKR
1036.04-k1	zhè-ge-ren ² -zhi- lǎn ,	AKR+AS
0994.07-k1	ɡōngzuowán-yi ₃ hòu,	AKR+AS

4.2.6 Šesti-a vícislabičné segmenty

V korpusu se nachází 133 segmentů, které mají více než pět slabik, a zároveň tvoří 4,3 % z celkového počtu všech segmentů. Ve vzorku je 88 šestislabičných segmentů, 44 sedmislabičných segmentů a pouze jeden segment obsahuje 8 slabik. Segmenty této velikosti mohou obsahovat jednu až čtyři arze. Ve vzorku je nejčastější výskyt dvouiktových segmentů, které tvoří 48,9 % mezi vícislabičnými segmenty. Více jak tři čtvrtiny z nich jsou mezi šestislabičnými segmenty a necelá čtvrtina jsou segmenty sedmislabičné. V rámci četnosti iktů, jsou druhou nejpočetnější skupinou segmenty obsahující 3 ikty. Dohromady se jich ve vzorku nachází 63, tudíž tvoří 47,4 % případů vícislabičných segmentů. Naopak zde se více jak polovina nachází mezi sedmislabičnými segmenty a zbylé trojiktové jsou součástí šestislabičných segmentů. Pouze 2,3 % jsou segmenty s jedním iktem, přičemž všechny 3 případy se nachází mezi šestislabičnými segmenty. Čtyřiktové segmenty tvoří pouze 1,5 % mezi vícislabičnými segmenty. Z toho jeden segment je sedmislabičný a druhý segment obsahuje osm slabik, zároveň je to jediný osmislabičný segment v celém korpusu.

Počet slabik	1 iktus	2 ikty	3 ikty	4 ikty
6	3	55	30	0
7	0	10	33	1
8	0	0	0	1

Tabulka č. 8: Zastoupení iktů v šesti-a vícislabičných segmentech

Následující tabulka znázorňuje výskyt jednotlivých druhů rytmů šesti-a víceslabičných segmentů. V největším počtu se ve vzorku vyskytují trojiktové segmenty s akronymickou strukturou, které dohromady tvoří 31,6 %. Dále 18 % vzorku jsou dvouiktové segmenty, které vznikly spojením dvou descendentních sledů. Jako třetí nejčastější se ve vzorku objevují dvouiktové segmenty, které obsahují akronymickou strukturu, přičemž tvoří 16,5 %. Ve vzorku se vyskytuje 16 dvouiktových segmentů, u kterých jsem rytmus vyhodnotila jako "jiný". Mezi tyto se řadí například kombinace akronymie s descendentním či ascendentním sledem, nebo různé kombinace ascendance s descendentním rytmickým sledem. Poslední početnější skupina segmentů, která tvoří 10,5 %, se nachází mezi trojiktovými segmenty. Tyto segmenty vznikají kombinací tří po sobě jdoucích descendentních sledů. Ostatní typy rytmů se ve vzorku objevují jen velmi ojediněle.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	pDE	1	0,8 %
	jiné	2	1,5 %
2 ikty	AKR	7	5,3 %
	pAKR	3	2,3 %
	AKRe	6	4,5 %
	pAKRe	6	4,5 %
	DE+DE	11	8,3 %
	pDE+DE	13	9,8 %
	AS+AS	2	1,5 %
	AS+ASe	1	0,8 %
	jiné	16	12,0 %
	3 ikty	DE+DE+DE	14
AKR		21	15,8 %
pAKR		14	10,5 %
AKRe		6	4,5 %
pAKRe		1	0,8 %
jiné		6	4,5 %
AS+AS+AS		1	0,8 %
4 ikty	jiné	1	0,8 %
	AKR	1	0,8 %
celkem		133	100,0 %

Tabulka č. 9: Rytmus šesti-a víceslabičných segmentů

Ve vzorku je většina segmentů syntagmaty. Ve většině případů se jedná o kombinaci slovesa a předmětu, který je rozvinutý přívlastkem. Někdy slovesu předchází i podmět. Pouze dva šestislabičné segmenty jsou kompozita. Jedná se o vlastní jméno *jiékesīluofákè* (Československo). V obou případech se toto kompozitum vyznačuje akronymickým rytmem.

4.2.6.1 Šesti-a víceslabičné segmenty jednoiktové

Ve vzorku se nachází celkem 3 segmenty, které obsahují pouze jednu arzi. Dva segmenty jsou šestislabičné segmenty, které jsou kombinací ascendentního rytmu s rytmem descendentním (1017.14-k3, 1050.10-k1). Třetí je tvořen descendentním rytmem s předklonkou (0998.02-k2).

1017.14-k3	shi-hěnn- míng xian-d-le.	AS+DE
1050.10-k1	shi-chū chūn -jìjie-le,	AS+DE
0998.02-k2	ta- zhēn -yūnguoqule	pDE

4.2.6.2 Šesti-a víceslabičné segmenty dvouiktové

V této kategorii se nachází 65 segmentů. Jak již bylo zmíněno výše, skupina dvouiktových segmentů je ve vzorku nejobsáhlejší a tvoří téměř polovinu případů. Nejpočetnější skupinou jsou segmenty, které vznikají spojením dvou descendentních sledů. Ve 13 případech se jedná o descendentní sled s předklonkou, ke kterému je připojen další descendentní sled (0985.04-k2, 1034.02-k2). Dalších 11 případů je tvořeno dvěma po sobě jdoucími čistě descendentními sledy (1012.09). Naopak kombinace dvou ascendentních sledů se ve vzorku objevuje pouze třikrát (1038.10-k3). V jednom případě dochází k připojení příklonky k druhému ascendentnímu sledu (1042.04-k2). Dvouiktové segmenty s arkonymickou strukturou představují 16,5 % vzorku (1006.10-k3). Stejně jako u pětislabičných segmentů se i zde nacházejí akronymické struktury v různých variantách. K akronymii může být připojena předklonka či příklonka (0996.05-k2, 1004.10-k2), nebo se objevují i případy, u kterých dochází ke spojení s předklonkou i příklonkou zároveň (1006.02). Ve dvou z těchto případů pak dochází k připojení více příklonek (0982.07-k2). Další tři akronymické struktury vznikají spojením descendentního sledu k akronymii (1061.03-k3). Ve vzorku je 12,8 % tvořeno dvouiktovými segmenty, u kterých jsem rytmus určila jako "jiný". Tyto segmenty se vyskytují v kombinaci akronymie s descendentí (0989.01-k2, 1002.05-k2), spojení ascendance s akronymií (1063.21-k1, 1050.01-k1), či kombinace ascendentního a

descendentního sledu (1001.11-k2). Poslední kategorie se vyskytuje i v kombinaci ascence s více descendentními sledy (0998.06-k1). U všech výše zmíněných se mohou vyskytovat připojení předklonky či příklonky.

0985.04-k2	ni ₃ -míngnian-qu- bā lí.	pDE+DE
1034.02-k2	hen ₃ - zhòng yao-d-rènwu.	pDE+DE
1012.09	dēng ji-zai-běnzishang-le.	DE+DE
1038.10-k3	ta-yìzhí-dao-xià zài ,	AS+AS
1042.04-k2	shi-zhōngsū-yǒuyí-d	AS+ASe
1006.10-k3	biānle-yi-ge-kuài bǎnr .	AKR
1004.10-k2	bìxu-you-hen ₃ - dà -d	AKRe
0996.05-k2	cai-chuǎnle-yi-kǒu- qì .	pAKR
1006.02	biān- kuāng z-you-míng-d.	pAKRe
0982.07-k2	wo ₃ - zài -bu-qu ₄ zhǎo-ta-le.	pAKRee
1061.03-k3	xià-d- nà me-ke ₃ lián,	DE+AKR
0989.01-k2	fāle-jǐ- cì -yán-le.	AKR+DE
1002.05-k2	ta-jiu ⁴ -hui-bei ₄ -yào ^{si} .	pAKR+DE
1063.21-k1	ta-bǎ-zhè-jian-máoyī	AS+AKR
1050.01-k1	shí wǔ -shìji-chū-d	AS+AKRe
0998.06-k1	bi-ni ₃ -zhè-zhong-shǒuduan	AS+DE+DE
1001.11-k2	wo ₃ -jiānqiáng-d- yì zhi.	AS+e/p+DE

4.2.6.3 Šesti-a víceslabičné segmenty trojiktové

Tato druhá nejpočetnější skupina šesti-a víceslabičných segmentů obsahuje 62 případů. Nejproduktivnější skupinou zde jsou akronymické struktury. Tato kategorie představuje 31,6 % z celkového počtu šesti-a víceslabičných segmentů. Stejně jako u dvouiktových i zde se akronymie mohou vyskytovat v různých variantách a kombinacích s předklonkou či příklonkou. V případě trojiktových akronymických struktur se však nikdy nejedná o čistou akronymii. Vždy se akronymie objevuje v kombinaci s descendentním sledem (0996.07-k1, 1004.13, 1008.01-k2) nebo ascendentním sledem (1038.05-k1, 1016.01). Jeden případ akronymie s předklonkou je složen ze dvou descendentních sledů (prvnímu předchází předklonka) a sledu ascendentního (1041.08-k2). Další kategorií segmentů se třemi ikty jsou tři po sobě jdoucí descendentní rytmy

(1060.04-k1). Ve vzorku se jich nachází celkem 14. Ve třech případech prvnímú descendentnímu sledu předchází předklonka (1041.04-k2). Naopak tři po sobě jdoucí ascendentní sledy se ve vzorku nachází jen jednou. I zde u trojiktových segmentů se nachází takové, jejichž rytmus nelze zařadit do žádné z výše zmíněných kategorií. Mezi těmito se nachází pouze 6 segmentů. Mezi nimi se vyskytuje kombinace akronymie a descence (0981.08-k2), mezi něž je vložena atónická slabika, která funguje jako předklonka nebo příklonka; kombinace dvou akronymií (1059.17); spojení ascence a descence, mezi které je opět vložena atónická slabika (1017.06-k3); kombinace ascence, descence a akronymie (1067.06-k1).

0996.07-k1	bān-dao-běifang-yi ₃ hòu,	DE+AKR
1004.13	zhe ⁴ -zhong-wúruxing ⁴ -d	DE+AKRe
1008.01-k2	shi-zuóye ₄ -méi-shuìhǎo.	pDE+AKR
1038.05-k1	héchangduì-d-duìyuán,	AKR+AS
1016.01	yi-dào-shí yī -dian-zhōng	pAKR+AS
1041.08-k2	ba ₃ -jīleixia ⁴ lai-d- qián ,	pDE+DE+AS
1060.04-k1	zhe ⁴ -gen-diànxian- gàn z	DE+DE+DE
1041.04-k2	ta-fèile- duō shao-jīngli.	pDE+DE+DE
1043.13-k2	yí- wàng -wú-jì-d-píng yuán .	AS+AS+AS
0981.08-k2	yu-hézuoshè-d-jīngji.	pAKR+e/p+DE
1059.17	sòng-ta-dao ₄ -huǒche zhàn .	AKR+AKR
1017.06-k3	zuì-zhǔ yào -d-wènti-ba.	AS+e/p+DE
1067.06-k1	yi-zhī ₁ -yìwu-láodong duì ,	AS+DE+AKR

4.2.6.4 Šesti-a víceslabičné segmenty čtyřiktové

V této kategorii se nachází pouze 2 segmenty. Jeden segment má akronymický rytmus a obsahuje opakování descence i ascence (1045.01-k1). Druhý segment má "jiný" rytmus a vzniká vložení akronymie mezi dva descendentní sledy. Ve druhém zmíněném případě ještě dochází k vložení atónické slabiky mezi akronymii a druhý descendentní rytmický sled (1070.01-k1).

1045.01-k1	nóngye-hézuo shè -yi ₃ hòu,	DE+AKR+AS
1070.01-k1	zhù-zai-cūnzili ³ -d- zhàn shi,	DE+AKR+e/p+DE

4.2.7 Shrnutí analýzy segmentů

Následující tabulka uvádí zastoupení rytmického uspořádání všech segmentů. Je patrné, že nejčastěji se ve vzorku objevují segmenty s descendentním rytmem. Dohromady představují 44,9 %. Z toho více jak tři čtvrtiny jsou segmenty tvořeny pouze jedním sledem, tedy obsahující pouze jeden iktus. Segmenty s ascendentním nebo akronymickým rytmem zaujímají zhruba stejnou část vzorku. Výskyt akronymických struktur je jen o 3 % větší než výskyt ascendencí. Zároveň u segmentů s akronymickým rytmem platí, že dvoiktové akronymie převládají nad akronymickými strukturami s 3 a více ikty. U ascendentních rytmů je stejně jako u descendentních rytmů častější výskyt segmentů tvořených pouze jedním rytmickým sledem, a tedy s jednou iktovou slabikou. V poslední kategorii jsou zahrnuty jednoslabičné segmenty a segmenty s jiným typem rytmu. Dohromady takové segmenty tvoří pouze 5,7 % analyzovaného vzorku.

Rytmus	Počet iktů	AČ	RČ
Akronymický	2	742	24,1 %
	3 a více	72	2,3 %
Descendentní	1	1074	34,9 %
	2 a více	309	10,0 %
Ascendentní	1	669	21,7 %
	2 a více	39	1,3 %
Ostatní	jednoslabičné	71	2,3 %
	jiné	104	3,4 %
celkem		3080	100,0 %

Tabulka č. 10: Shrnutí rytmického členění segmentů

Při srovnání výsledků mé analýzy s výsledky analýzy T. Slaměňkové jsem zjistila, že všechny hodnoty jsou velmi podobné. Jediný větší rozdíl je u descendentních sledů s jedním iktem. Ve vzorku T. Slaměňkové tyto segmenty tvoří 43,5 %, a naopak v mém vzorku tvoří pouhých 34,9 %.⁷⁰ Naopak descendentní rytmus se dvěma a více ikty se v jejím vzorku objevuje pouze v 5,5 %.⁷¹ V mém vzorku tyto segmenty zastupují celých 10 %. Avšak celkově se zjištěné hodnoty obou vzorků většinou neliší o více než 5 %.

⁷⁰ Slaměňková, 2016: 75.

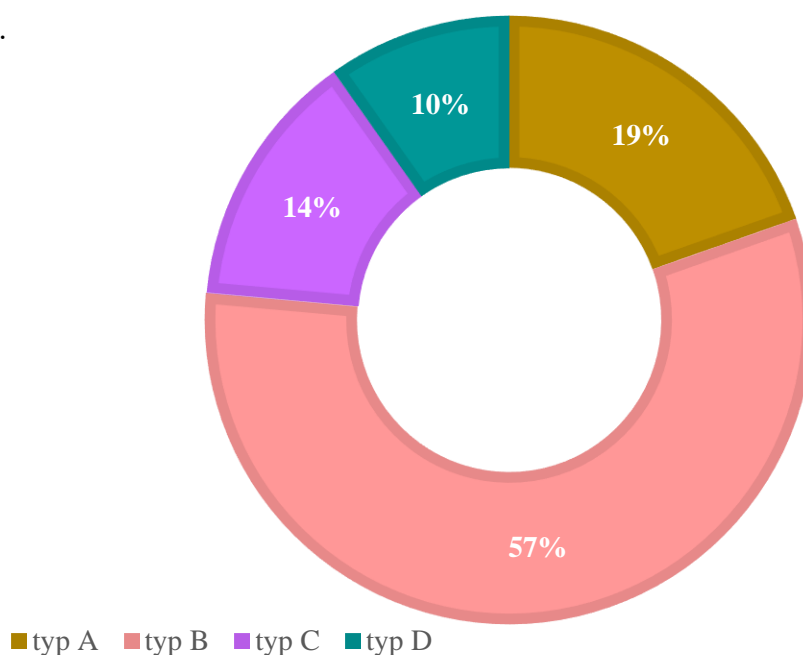
⁷¹ Ibid.

4.3 Analýza kól

V rámci analýzy kól, jsem se zaměřila na počet a druh rytmických sledů, kterými jsou tvořena. Sledy jsou dále doplněny o grafický přepis jejich rytmického průběhu, který je vyjádřen pomocí značek, které zavedl O. Švarný.⁷² V rámci mé analýzy došlo pouze ke změně značení předklonky a příklonky, kde původní tečku nahradil znak pro stupeň:

- / ascendentní sled
- \ descendentní sled
- V trojslabičný akronymický sled
- ∨ akronymická struktura tvořena descendentním a ascendentním rytmickým sledem
- | lichá slabika
- ° předklonka/příklonka

Dle výskytu a umístění arzí v kóle se rozlišují čtyři skupiny. Typem A jsou označena kóla tvořená pouze jedním sledem. Naproti tomu kóla, která obsahují více sledů a u kterých zároveň nedochází k bezprostřednímu sousedství arzí, jsou značena jako typ B. Tento typ má ve vzorku největší zastoupení. V případě, kdy naopak k bezprostřednímu sousedství arzí dochází, jsou daná vícesledová kóla označena typem C. Mezi arze se vkládá znaménko plus. Poslední kategorií je typ D, který je rovněž tvořen více sledy. U kól s tímto značením však bývá vložena atónická slabika mezi sledy, díky níž nedochází k bezprostřednímu sousedství arzí. Typ D se ve vzorku nachází v nejmenším počtu. Následující graf znázorňuje zastoupení jednotlivých typů kól.

Graf č. 3: Zastoupení typů kól

⁷² Švarný – Uher, 1998: 48.

4.3.1 Typ A

Ve vzorku se nachází celkem 316 kól, která jsou tvořena pouze jedním sledem. Dohromady tvoří 19 % z celkového počtu. Sledy tvořící tato kóla mohou mít akronymický, ascendentní nebo descendentní rytmus a v některých případech se jedná o liché slabiky. Všechny tyto sledy se mohou vyskytovat i v kombinaci s jednou nebo více předklonkami či příklonkami. Jak uvádí tabulka níže, největší část zastupují tříslabičné akronymie (0984.03-k2, 1065.04-k2, 0986.12-k2, 1019.08-k2), kterých je ve vzorku celkem 118. Druhou nejpočetnější skupinou s četností 34,8 % jsou ascendentní sledy (1022.08-k1, 1036.07-k2). Descendentní sledy se vyskytují v 74 případech (1067.04-k3, 0994.10-k2) a liché slabiky se objevují s četností pouhých 4,4 % (1028.06-k3).

TYP A	AČ	RČ
AKR	118	37,3 %
DE	74	3,4 %
AS	110	34,8 %
lichá	14	4,4 %
celkem	316	100,0 %

Tabulka č. 11: Rytmičké členění jednosledových kól

0984.03-k2	hai ² -neng ₂ -chuān.	V
1065.04-k2	wo-dǎbukāi.	°V
0986.12-k2	yòu-pànluàn-le.	V°
1019.08-k2	wǒ-yě-cānjiā-le.	°V°
1022.08-k1	jiàngyóu,	/
1036.07-k2	shì-bù-chéng-le.	/°
1067.04-k3	háiz,	\
0994.10-k2	shì-shéi-xiě-d?	°\
1028.06-k3	shì,	

4.3.2 Typ B

Mezi kóly se celkem nachází 916 takových, která odpovídají typu B a tvoří 56,8 % z celkového počtu. Typ B je tvořen dvěma a více sledy, u kterých však nedochází k bezprostřednímu sousedství arzí. Nejpočetnější skupinou tohoto typu jsou akronymické struktury, které zastupují 60 %. Tyto struktury vznikají různými způsoby, mezi něž patří:

kombinace descendentního a ascendentního sledu (0998.04-k2); akronymická struktura, které předchází descence nebo následuje ascence (1058.06); kombinace liché slabiky a ascence (1021.08-k1); kombinace descence a následné liché slabiky (1040.01-k2). Ve všech případech může docházet k opakování descendentního (1005.02, 1052.07-k2) nebo ascendentního sledu, nebo může dojít k opakování obou sledů (1072.11-k2). Před nebo mezi sledy může být vložena jedna nebo více předklonek či příklonek. Druhou nejvíce početnou skupinou v rámci kól typu B jsou ta, která jsou tvořena více po sobě jdoucími descendentními sledy (0981.12-k1). Tyto sledy zaujímají 27,5 % případů typu B. Jednotlivým sledům může opět předcházet předklonka (0981.04-k2, 1050.07-k4). Naopak 5,5 % případů vzniká kombinací více ascendentních sledů (1061.04-k1). I zde v některých případech dochází k vložení jedné či více příklonek (1067.02). Kóla s jiným rytmem tvoří 7 % případů. Jejich struktura se opět může různit. Nejčastěji vznikají kombinací ascence a následné descence (1056.05-k1, 0987.02), kombinací akronymického sledu a sledu descendentního (1001.14-k2), nebo kombinací ascendentního sledu se sledem akronymickým (1037.02-k2). V těchto případech však iktus nese pouze jeden z těchto sledů, proto tedy nedochází k bezprostřednímu sousedství arzí.

TYP B	AČ	RČ
AKR	550	60,0 %
více AS	50	5,5 %
více DE	252	27,5 %
jiné	64	7,0 %
celkem	916	100,0 %

Tabulka č. 12: Rytmické členění kól bez sousedství arzí

0998.04-k2	yǐjing-qu- shuì -le.	∨°
1058.06	ta- yìng -bu-chéngren zhè-jian-shì.	°∥∨
1005.02	fán-ni tì-wo bàn-yi-jiàn- shì .	∥∨
1052.07-k2	dōu-zhào-zai méngméng-d wù sè li.	°∨°°
1072.11-k2	zhǐ-you- sān -ge-rén tuōxiǎn.	∥∨/
1021.08-k1	zōng gōng sī ,	/
1040.01-k2	shi- zui -dà-d zhōu.	°∥
0981.12-k1	zhèli-d dōngxi,	∥
0981.04-k2	suǒ yi cai-zème-piányi.	∨°∥
1050.07-k4	cai-zhīdao shi-shen ² me-yìsi.	°∨°∥

1061.04-k1	you ₃ -rén yǐwéi,	//
1067.02	pūhǎole-chuáng jiū-kuài- shuì -ba.	///°
1001.14-k2	duàn-d-bù- gōng ping.	V\
1056.05-k1	ta-cai ₂ -kǎnle liǎng- sān -dāo,	^°\
0987.02	zhè-xie-xiǎo-wányir dōu-shi táo hér -zuò-d.	°\ \
1037.02-k2	jǔle-ju ₃ - mào z.	V\

4.3.3 Typ C

Kól typu C se ve vzorku objevuje celkem 222. V tomto případě už dochází k bezprostřednímu sousedství arzí, jelikož poslední slabika jednoho sledu obsahuje arzi a následující první slabika dalšího sledu taktéž nese iktus. Z tabulky níže je patrné, že tato kóla nejčastěji vznikají kombinací více akronymických struktur za sebou (1060.05, 1020.12-k2); kombinací ascendentních sledů a akronymie (1045.09-k2, 1060.03-k1, 1029.01-k2); kombinace ascendentních sledů se sledy descendentními (0985.04-k2, 1044.03); a kombinací akronymie a descendance (1017.13-k2, 1017.13-k2, 1067.09-k2). Každá ze zmíněných kategorií tvoří zhruba pětinu kól tohoto typu. O polovinu méně se vyskytují kóla s jiným rytmem (1050.01-k1, 1017.10). Mezi nimi se také objevují případy, kde dochází ke dvěma střetům arzí. V této kategorii se dále nachází dva zvláštní případy, kde se vyskytuje kombinace čtyř za sebou jdoucích lichých slabik a jedná se o výčet čísel (1023.01-k1, 1023.01-k3). Ve zhruba 6 % vzorku se objevují kóla, která vznikají kombinací liché slabiky a akronymie či descendance (1068.01-k2, 1072.09-k1, 1071.02-k2). Naopak případy, ve kterých liché slabice předchází akronymie či ascendance (0983.02-k1, 0983.02-k1), se ve vzorku dohromady objevují ve zhruba 2 %.

TYP C	AČ	RČ
více AKR	61	27,5 %
AS+AKR	47	21,2 %
AKR+DE	32	14,4 %
AS+DE	42	18,9 %
jiné	22	9,9 %
AKR+lichá	2	0,9 %
AS+lichá	3	1,4 %
lichá+AKR	8	3,6 %
lichá+DE	5	2,3 %
celkem	222	100,0 %

Tabulka č. 13: Rytmické členění kól se sousedstvím arzí

1060.05	páng xie yi-bān dōu-shi- héng zh-pá.	/+\V
1020.12-k2	you-hǎo-jǐ- zuò dà-jùyuàn.	°V+V
1045.09-k2	měi-nián shūru dà liang-shíwù.	/+\V
1060.03-k1	mínbing ba ₃ -dà- shù héng-zai-lù-zhōng jiān ,	//+\V
1029.01-k2	bìxū xiān-ba- shēnti duànlianhǎo.	/+\V
0985.04-k2	jīguān pīzhun ni ₃ -míngnian-qu- bā lí.	/+\°\
1044.03	ta-suí- biàn ba ₃ -qián rǔ-dao- zhēntou -dǐxia-le.	//+\
1017.13-k2	hái-yao-yòng shénme- cè lüe-ne?	V+\
1003.04-k2	mǔqīn-zhǔfu-wo ³ bǎozhong- shēnti .	\V+\
1067.09-k2	pū- shí touzǐr hái shi pū- bǎi yóu?	°V+\°
1050.01-k1	shí wǔ -shìji-chū-d kēxue-fāzhǎn,	/V°+\V
1017.10	tā-dui-wǒ luèwēi diǎnle-yi-dian ³ tóu .	V/\V+
1023.01-k1	yī sān wǔ qī,	+ + +
1023.01-k3	èr sì liù bā,	+ + +
1068.01-k2	mù lābushàng-le.	+V°
1072.09-k1	māo zhèng-zai-tuō- máo ,	+\V
1071.02-k2	yòu tiǎoqi-ta ¹ -d- huǒ -lai-le.	+\
0983.02-k1	ta-jiāo-gei-wo ³ qián ,	°V+
1063.22	bié-zhuāng shǎ .	/+

4.3.4 Typ D

V této kategorii se ve vzorku nachází celkem 158 kól. Z hlediska sledů, které tato kóla tvoří může být nositelem iktu poslední slabika jednoho sledu a první slabika následujícího sledu, stejně jako u kól typu C. Zde je však mezi iktovými slabikami vložena atónická slabika, která brání bezprostřednímu sousedství arzí. Většina těchto kól vzniká spojením akronymické struktury a descendentního sledu (1051.01, 1012.08-k1, 1054.11-k2), tato kóla tvoří 34,2 %. Další početnou skupinou jsou kóla, která vznikají kombinací ascendance s akronymickou strukturou (1042.04-k2, 1056.05-k2). Následující dvě kategorie jsou ve vzorku každá zastoupena v cca 17 %. Jednou z nich jsou kóla tvořená kombinací ascendentního sledu se sledem descendentním (1070.08-k1, 1022.10-k2) a skupinou druhou jsou kóla obsahující více akronymických struktur za sebou (1071.03-k3, 1051.06-k1). Kóla s jiným rytmem představují pouze 3,2 % ze vzorku (1063.21-k1, 1002.05-k2). Liché slabiky v kombinacích

s akronymickou strukturou (0992.05-k1, 1041.03-k1) či descendencí (1072.01-k2) dohromady zastupují necelých 6 %, a naopak liché slabiky, kterým předchází ascendece (0986.09-k2) nebo akronymická struktura (1037.12-k5) dohromady tvoří pouze zhruba 2 % případů.

TYP D	AČ	RČ
více AKR	27	17,1 %
AS+AKR	32	20,3 %
AKR+DE	54	34,2 %
AS+DE	28	17,7 %
jiné	5	3,2 %
AS+lichá	1	0,6 %
lichá+AKR	5	3,2 %
lichá+DE	4	2,5 %
AKR+lichá	2	1,3 %
celkem	158	100,0 %

Tabulka č. 14: Rytmičké členění kól s atónickou slabikou mezi dvěma arzemi

1051.01	ta-dǎle-wo ₃ yi-gùnz.	°V°\
1012.08-k1	bàngōngshìli-d měi-jian-jiāju,	V°\
1054.11-k2	kěyi-zhìzao hen ₃ - duō you ₃ -yòng-d-dōngxi.	\ V°\
1042.04-k2	shi-zhōngsū-yǒuyí-d jù ti ₃ biǎoxiàn.	//°V
1056.05-k2	shǒu wàn z jiu-téng-d-shòubuliǎo-le.	/°°\V°
1070.08-k1	xuìméi-d-pópo ài- tiāo ti,	/°°\
1022.10-k2	yīngdāng hǎo hāo r-d tiáoli.	//°\
1071.03-k3	nòng-d dàjiā hen ₃ -bù-mǎnyì.	V°°V
1051.06-k1	zuótian dǎshāngle- rén -d nei ⁴ -ge ègùn,	V//°V
1063.21-k1	ta-bǎ-zhè-jian-máoyī gei ₃ -dàjiā- kàn ,	\ V°°V
1002.05-k2	zhi ³ -yao-lǎoshu yi- zhān ta-jiu ⁴ -hui-bei ₄ -yàosi.	\ V°°V\
0992.05-k1	tā ba-wǒ-d- liǎn ,	°°V
1041.03-k1	èr cheng-sān-d jī ,	°°\
1072.01-k2	tiān bu- zǎo -le.	°°\
0986.09-k2	duī-mǎn-le shū.	/°°
1037.12-k5	nǎ -gan ₃ bu-màimìng-d gàn.	V°°

4.3.5 Shrnutí analýzy kól

Tabulka níže uvádí souhrnné výsledky analýzy rytmického členění kól. V největším zastoupení necelých 57 % se objevují vícesledová kóla bez sousedství arzí, tedy kóla typu B. Tato kóla mají nejčastěji akronymický rytmus nebo jsou složena z více descendentních sledů, přičemž akronymie se objevuje téměř ve dvou třetinách případů, a opakovaná descendance tvoří necelých 16 % případů. Další početnou kategorií jsou jednosledová kóla typu A, která představují 20 % vzorku. Nejčastěji se zde vyskytovala kóla tvořená akronymickým sledem nebo ascendentním sledem, přičemž oba typy zastupují zhruba 7 % vzorku všech kól. Dále 13,8 % jsou kóla u kterých dochází k bezprostřednímu sousedství arzí. Zde jsou nejčastějším vznikem kombinace více akronymických struktur za sebou, která tvoří 3,8 % z celkového počtu kól; kombinace ascendance a akronymické struktury se zastoupením 2,9 %; a kombinace ascendance a descendance, které představují 2,6 %. Kóla typu D se ve vzorku objevují v nejmenším zastoupení, tedy zaujímají pouze 9,8 %. V této kategorii se nejčastěji objevují kóla s kombinací akronymické struktury a descendance, přičemž tvoří více jak třetinu kól tohoto typu.

Tyto výsledné hodnoty analýzy jsem opět srovnala s výsledky analýzy T. Slaměnikové.⁷³ V rámci procentuálního zastoupení jednotlivých typů kól, jsou data obou vzorků srovnatelná. Nejčastěji zastoupené typy rytmů ve vzorku jsou taktéž akronymie a kombinace více descendentních sledů. U kól typu A je však vidět značný rozdíl mezi descendentním rytmem, kde v mém vzorku se tento rytmus nachází pouze ve 23 % a ve vzorku T. Slaměnikové tvoří nejpočetnější typ rytmu. Naopak ascendance je v mém vzorku o 16 % více. U kól typu C se taktéž vyskytuje značný rozdíl, avšak u kombinace ascendance a descendance. V mém vzorku tento typ rytmu zastupuje necelých 19 % a ve vzorku T. Slaměnikové tvoří pouze 7 %.⁷⁴

⁷³ Slaměniková, 2016: 81.

⁷⁴ Ibid.

Typ	Počet	Rytmus	AČ	RČ
Typ A	316 20%	AKR	118	7,3 %
		DE	74	4,6 %
		AS	110	6,8 %
		lichá	14	0,9 %
Typ B	916 56,8%	AKR	550	34,1 %
		VÍCE AS	50	3,1 %
		VÍCE DE	252	15,6 %
		jiné	64	4,0 %
Typ C	222 13,8%	více AKR	61	3,8 %
		AS+AKR	47	2,9 %
		AKR+DE	32	2,0 %
		AS+DE	42	2,6 %
		jiné	22	1,4 %
		AKR/AS+lichá	5	0,3 %
		lichá+AKR/DE	13	0,8 %
Typ D	158 9,8%	více AKR	27	1,7 %
		AS+AKR	32	2,0 %
		AKR+DE	54	3,3 %
		AS+DE	28	1,7 %
		jiné	5	0,3 %
		AS/AKR+lichá	3	0,2 %
		lichá+AKR/DE	9	0,6 %
celkem		1612		100,0 %

Tabulka č. 15: Shrnutí rytmického členění kól

5 Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce byla analýza 802 příkladových vět, které jsou součástí výkladů hesel 981–1072 třetího dílu *Učebního slovníku jazyka čínského* z dílny profesora Oldřicha Švarného. Teoretickým podkladem mi byl třetí díl *Hovorové čínštiny v příkladech*, kde jsou autorem osvětleny principy prozodického systému a popsány kroky pro analýzu vět v prozodické transkripci.

V teoretické části své práce jsem popsala základní pojmy a principy, které jsem dále využívala ve své analýze. Především jsem se zabývala představením prozodické transkripce O. Švarného a suprasegmentálními rysy, které transkripce zachycuje. Dále jsem popsala postup zpracování vzorku a problematiku části, se kterými jsem se při analýze setkala. V analytické části jsem uvedla své výsledky analýzy lineárního a rytmického členění segmentů a kól. Mé výsledky jsem na závěr porovnávala se zjištěními analýz T. Slaměňíkové a O. Švarného.

Z hlediska lineárního členění se 802 vět vzorku dále člení na 1 612 kól a 3 080 segmentů tvořených 9 863 slabikami. V nejpočetnějším zastoupení se objevují kóla složená ze dvou segmentů a čtvrtina kól sestává pouze z jednoho segmentu. Tyto výsledky se téměř shodují se zjištěními T. Slaměňíkové a O. Švarného. V mém vzorku se však vyskytuje jeden výrazný rozdíl, který spočívá v tom, že počet kól tvořených třemi segmenty je výrazně nižší. Segmenty nejčastěji sestávají ze dvou a tří slabik. Zastoupení jednotlivých segmentů vzorku dle počtu slabik se vesměs opět shodují s výsledky T. Slaměňíkové. Patrný rozdíl se však objevuje ve dvou případech. V mém vzorku se vyskytuje o 7 % méně dvouslabičných a naopak o 6 % více čtyřslabičných segmentů, než uvádí T. Slaměňíková. Za zajímavé taktéž považuji větší výskyt šesti- a víceslabičných segmentů, kdy se mé hodnoty zvýšily o 2,3 %. Důvodem pro tuto odlišnost může být změna tempa řeči mluvčí. Tuto změnu zmiňuje sám Švarný v úvodu svého slovníku, tedy že mluvčí se postupem času při nahrávání uvolňovala. T. Slaměňíková prováděla svou analýzu na korpusu, jež sestával z počáteční části slovníku. Korpus mé analýzy je sestaven z vět umístěných přibližně na začátku druhé poloviny slovníku, mluvčí zde tedy mohla být už uvolněnější. Při analýze prominence slabik jsem zaznamenala největší zastoupení u atonických a plně tónických iktových slabik a nadpoloviční část všech slabik ve vzorku nenesla rytmický přízvuk.

V rámci analýzy rytmického členění vzorku jsem rovněž dospěla k podobným výsledkům jako T. Slaměňíková. Nejproduktivnější skupinou segmentů jsou jednosledové descendence. Přestože v porovnání s T. Slaměňíkovou je procentuální zastoupení těchto segmentů o něco menší, stále se i v mém případě jedná o nejpočetnější skupinu. Naproti tomu se v mém vzorku vyskytuje o 5 % více descendencí o dvou či více sledech. Z hlediska iktů jsou nejproduktivnější

skupinou jednoiktové segmenty, které tvoří více jak polovinu vzorku. V mém vzorku se zároveň vyskytovaly segmenty maximálně o čtyřech iktech. Pokud jde o kóla, zjistila jsem, že převážná většina z nich je tvořena dvěma nebo třemi sledy. Nejčastějším typem tak jsou kóla typu B, tedy vícesledová kóla bez bezprostředního sousedství arzí, která představují 57 % vzorku. Jejich rytmické sledy nejčastěji tvořily akronymické struktury, které zároveň představují i nejvíce frekventovaný rytmus v rámci všech kól. Celkově vzato bylo zastoupení jednotlivých typů kól srovnatelné s výsledky T. Slaměnikové. Avšak mírné odchylky jsem zaznamenala ve frekvenci rytmů v rámci jednotlivých typů kól. Konkrétně se jedná o kóla typu A, kde se objevuje menší podíl descendentního rytmu, a naopak ascendentních rytmů je v mém vzorku o 16 % více. Stejně tak u kól typu C se v mém vzorku liší zastoupení kombinace ascendece a descendece, kdy mé hodnoty jsou o 12 % větší.

Při mé analýze jsem narazila na jeden problémový vzorec, který se opakoval ve čtyřech případech. Konkrétně se jednalo o zdůrazněně tónické slabiky, které však ve své transkripci neměly zaznamenán žádný tón. Všechny čtyři slabiky mají původ v anglickém jazyce, nikoli v čínštině. V teorii O. Švarného jsem se bohužel o této problematice nedočetla. Domnívám se však, že by mohlo být zajímavé tuto problematiku hlouběji prozkoumat.

Výsledky mé analýzy dopomohly k prohloubení dosavadních znalostí suprasegmentálních rysů čínštiny a věřím, že mohou být dále využity pro rozsáhlejší výzkum prozodických vlastností čínštiny. Stejně tak převedením příkladových vět USJČ do elektronické podoby jsem přispěla k postupné digitalizaci slovníku, čímž může být zajištěna větší dostupnost tohoto unikátního materiálu pro další generace sinologů.

Resumé

The aim of this bachelor thesis was to analyse rhythmical features of example sentences which are included in the third volume of the *Learning Dictionary of Modern Chinese*. The author of this work is Czech sinologist and phonetician professor Oldřich Švarný. His research focused mainly on suprasegmental features of modern Chinese, and thus he invented a unique method of prosodic transcription for Standard Chinese, which to this day has no competition in the world. By using this transcription, it is possible to describe linear segmentation of sentences and the stress prominence.

The corpus for my analysis consists of 802 example sentences used under headwords 981–1072 in the *Learning Dictionary of Modern Chinese*. For my analysis I followed the methodology defined by prof. Švarný. Initially, I transcribed the example sentences in prosodic transcription into digital form as well as their Czech translations and versions written in Chinese characters. The first step of my analysis was to focus on the segmentation of the text into smaller parts. The sentence divides into colas and the colas divide into segments composed of singular syllables. Subsequently, I determined the prominence of each syllable in the corpus by using the system of seven degrees of prominence established by Švarný. Based on that, I was also able to determine the type of rhythm of each segment and colon. Finally, I summarize my results and compare them with findings of analysis performed by prof. Oldřich Švarný and Tereza Slaměnková.

Key words: prosodic transcription, Oldřich Švarný, rhythmical features, seven degrees of prominence, Learning Dictionary of Modern Chinese

Seznam zdrojů

CHEN, Ping. *Modern Chinese: history and sociolinguistics*. Cambridge: The University of Cambridge, 1999. 245 s. ISBN 0-511-03645-0.

POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016a. 260 s. ISBN 978-80-244-5072-8.

SHEN, Xiao-nan Susan. *The prosody of Mandarin Chinese*. Berkeley: University of California Press, 1989. 95 s. ISBN 05-200-9750-5.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). *Dálný Východ*. Olomouc, 2016, IV(2), s. 64–82. ISSN 1805-1049.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 190 s. ISBN 80-244-0298-x.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 163 s. ISBN 978-80-244-4205-1.

ŠVARNÝ, Oldřich, Čang Ťing-Jü ROTTEROVÁ a Josef BARTUŠEK, ed. *Úvod do hovorové čínštiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967. Vysokoškolské příručky.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština v příkladech III*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 251 s. ISBN 8070678194.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Prosodic Features in Chinese (Pekinese): Prosodic Transcription and Statistical Tables*. In Oldřich Švarný: *Prosodia Linguae Sinensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. 189 s. ISBN 978-80-244-5624-9.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského I*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0527-X.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského III*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999. ISBN 80-244-0071-5.

TRÍSKOVÁ, Hana. Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze. *Nový Orient*. 2011a, roč. 66, č. 4, s. 45–50. ISSN 0029-5302.

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012. 440 s. ISBN 978-80-246-2181-4.

TŘÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. *Nový Orient*. 2011b, roč. 66, č. 4, s. 40–43. ISSN 0029-5302.

UHER, David, Xueli JIN a Tereza SLAMĚNÍKOVÁ. *Učebnice čínské konverzace II*. Praha: Leda, 2016. 518 s. ISBN 978-80-7335-409-1.

Seznam příloh

System Portál

Příloha 1 – Analýza segmentů a kól

Příloha 2 – Věty v prozodické transkripci

Přílohy dokumentu

Příloha č.1 – Protokol analýzy

Příloha č. 1 – Protokol analýzy

Protokol analýzy			
Hesla:	0981–1072	Počet segmentů:	3 080
Počet vět:	803	Počet sledů:	3 929
Počet kól:	1 612	Počet slabik:	9 863
PROMINENCE SLABIK			
zdůrazněně tónické (1 445), plně tónické iktové (2 655), plně tónické neiktové (1 399), oslabeně tónické iktové (298), oslabeně tónické neiktové (961), atónické (3 105)			
SEGMENTY			
Jednoslabičné jednoiktové (71)			
Dvojslabičné jednoiktové (1001):			
– AS (432), DE (569)			
Tříslabičné (866):			
– jednoiktové (585): DE (120), pDE (289), AS (83), ASe (93)			
– dvojičkové (281): AKR (281)			
Čtyřslabičné (697):			
– jednoiktové (172): DE (14), pDE (71), AS (8), ASe (48), jiné (31)			
– dvojičkové (525): AKR (181), pAKR (90), AKRe (52), DE+DE (183), AS+AS (19)			
Pěťslabičné (312):			
– jednoiktové (27): DE (1), pDE (9), ASe (5), jiné (12)			
– dvojičkové (256): AKR (37), pAKR (36), AKRe (33), pAKRe (10), DE+DE (63), pDE+DE (25), AS+AS (12), AS+ASe (4), jiné (36)			
– tříičkové (29): AKR (29)			
Šesti-a vícslab. (133):			
– jednoiktové (3): pDE (1), jiné (2)			
– dvojičkové (65): AKR (7), pAKR (3), AKRe (6), pAKRe (6), DE+DE (11), pDE+DE (13), AS+AS (2), AS+ASe (1), jiné (16)			
– 63tříičkové (63): DE+DE+DE (14), AKR (21), pAKR (14), AKRe (6), pAKRe (1), jiné (6), AS+AS+AS (1)			
čtyřičkové (2): AKR (1), jiné (1)			

KÓLA

počet segmentů: jeden (505), dva (804), tři (255), čtyři (41), pět (7)

typ A: jeden sled nebo lichá slabika (315):

- AKR (118), DE (74), AS (109), lichá slabika (14)

typ B: dva a více sledů – bez sousedství arzí (852):

- AKR (69), opakující se DE (26), opakující se AS (2), jiné (1)

- se sousedstvím arzí (64):

- jiné (58), AKR+DE (6)

typ C: dva a více sledů – se sousedstvím arzí (222):

- více AKR (61), AS+AKR (47), AKR+DE (32), AS+DE (46), jiné (22), AKR+lichá (2), AS+lichá (3), lichá+AKR (8), lichá+DE (1)

typ D: dva a více sledů s vloženou atónickou slabikou mezi dvěma arzemi (158):

více AKR (27), AS+AKR (32), AKR+DE (54), AS+DE (28), jiné (5), AS+lichá (1), lichá+AKR (5), lichá+DE (4), AKR+lichá (2)

Použité zkratky:

AKR = akronymická struktura; AS = ascendentní sled; DE = descendentní sled;

p = předklonka; e = příklonka